

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1901   Första Kammaren.   N:o 30.

Tisdagen den 14 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 7 i denna månad.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtanden:

n:o 9, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af § 48 regeringsformen; och

n:o 10, i anledning af väckta motioner i fråga om införande i regeringsformen af bestämmelser angående en Riksdagens militieombudsman;

statsutskottets utlåtande och memorial:

n:o 12, med anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra hufvudtiteln gjorda framställningar *dels* om rätt till utsträckt användning af anslaget till ersättning åt domare, vittnen och parter, *dels* och om anslag till ökad arbetsbiträde åt justitiekanslers-embetet; och

n:o 87, med förslag till åtskilliga stadganden, som böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret; äfvensom

lagutskottets utlåtanden:

n:o 48, i anledning af väckta motioner angående lagstiftnings-åtgärder för vidmagthållande af jordbruksnäringen inom skogsbygderna i Norrland och Dalarne; och

n:o 49, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af § 1 i lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet den 28 juni 1895.

Fortsattes föredragningen af första särskilda utskottets den 6 och 7 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 11, i anledning af Kongl. Maj:ts propositioner n:o 2 angående ny härordning, n:o 3 med förslag till ny värnpligtslag, n:o 3 a med förslag till lag om ändrad lydelse af 2 och 62 §§ strafflagen för krigsmagten den 7 oktober 1881, och

n:o 34, angående en särskild tilläggsbevillning för år 1901, äfvensom i anledning af de inom Riksdagens båda kamrar väckta motioner i dithörande ämnen.

Afdelningen B.

*Infanteriets
organisation.*
(Forts.)

Punkten 1.

Herr Falk, Helmer: Hvad som här föreslås är att Riksdagen måtte besluta, att af nuvarande Smålands grenadierkår och Blekinge bataljon bildas ett nytt infanteriregemente; att af nuvarande Vermlands fältjägarekår och Hallands bataljon bildas ett nytt infanteriregemente; och att nuvarande Vestgötadals regemente ombildas till ett infanteriregemente, afsedt för första arméfördelningen». Mot denna utskottets hemställan har anmälts reservation af herr Björnin, med hvilken herr Bildt förklarar sig instämma. Jag är herrar reservanter tacksam för denna reservation, emedan den visar, att inom utskottet åtminstone höjts *en* röst till förmån för dessa regementen. Men jag skulle hafva önskat, att denna reservation varit något utförligare och att den utmynnad i ett förslag, afseende att i någon mån mildra det hårda öde, som man tillämnar dessa regementen, hvilka icke deraf gjort sig i någon mån förtjenta.

Hvad som afses är i sjelfva verket en fullständig *upplösning* af dessa truppförband och den dervarande personalens *instickande* i de *nya* regementen, som man vill bilda dels å Oscar Fredriksborg, dels i Karlskrona och dels någonstädes nere i Skåne. Men den ifrågasattade personalen har icke någon skyldighet att underkasta sig sådan instickning; den har fullmagter på sina innehafvande beställningar och kan icke utan ransakning och dom från desamma skiljas. Den kan icke heller utan eget medgifvande till *nytt* eller annat regemente från eget regemente transporteras. Det är visserligen sant, att dessa regementens personal är underkastad den förändring i tienstgörings-skyldighet, som en omorganisation af landtförsvaret kan göra erforderlig. Ja, det är sant, men den förändring, de sålunda äro underkastade, är endast en *sådan* förändring, som följer af en förändrad *organisation*, och kan således ej utkrävas annorlunda än tillsammans med *eget* regemente och på dess *egen* förläggningsort. De äro således icke underkastade tienstgörings-skyldighet hvar som helst, på hvilket annat regemente som helst eller på hvilken förläggningsort som helst. Hvad som här ifrågasättes, är icke någon obetydlighet; det är en så allvarsam sak, att det gäller hela deras ekonomiska existens och framtida välfärd, och det är att befara, att det för en stor del af personalen icke finnes någon möjlighet att underkasta sig densamma utan nödgas afgå från tjensten, försaka det brödstycke, de hafva, och den pensionsrätt, de hafva förvärfvat. Ty huru skulle det kunna vara möjligt för t. ex. personalen vid Vermlands fältjägarekår och Hallands bataljon att upplösa sina nuvarande förbindelser med hembygden, att öfvergifva de förvärfskällor, hvilka de hafva att tacka för en torftig bergning, för att med ens flytta öfver till Oscar Fredriksborg? Det är naturligtvis icke möjligt annat än för en eller annan af de yngre

eller ogifta; för familjefäder, synnerligast hvad angår *underofficerarne* *Infanteriets organisation.* är det omöjligt, bland annat därför, att det icke låter sig göra att anskaffa bostäder åt deras familjer. Detsamma gäller naturligtvis äfven personalen vid Smålands grenadierkår och Vestgötadals regemente. (Forts.)

Reservanten säger: »huru jag varit tveksam om det kloka uti, öfver hufvud taget, att indraga kadrer, hvilka, såsom fallet är med Vestgötadals regemente, kunna åberopa sig på århundradens traditioner och bära sådana namn på sina fanor som Lützen 1632 m. fl., och hvilka måste förutsättas hafva så att säga inväxt uti de provinserns inre lif, uti hvilka de äro förlagda, har jag ej velat deremot uttala en afvikande mening» o. s. v. Reservanten har fullkomligt rätt i sin erinran om den lysande krigshistoria, som Vestgötadals regemente har bakom sig. Men reservanten hade med ännu större skäl kunnat erinna om Smålands grenadierkår, en kår, som härstammar från det forna Smålands rytteri, hvars namn återfinnes på nästan hvarje blad i vår krigshistoria och som under mer än tvenne århundradens lopp kämpat och blödt på de otaliga slagfälten mellan Rhens och Mains samt Weichsels och Dniepers stränder, mellan Östersjöns kust och Alpernas fot. Men också Hallands bataljon och Vermlands fältjägare hafva en lång tid bakom sig — Vermlands fältjägare mer än hundra år — af troget fyllda pligter mot det allmänna, och jag är så mycket mera befogad att derom tala, som jag haft äran vara chef för båda dessa kårer.

Härmed vill jag naturligtvis ingalunda hafva sagdt, att, då fråga är om omorganisation af vårt landtförsvar, man icke skulle hafva full rätt att indraga vissa regementen och bilda nya, eller att icke de ifrågasatta nya regementena äro fullt behöfliga. Men den ledande grundsatsen härvid måste vara, att detta skall ske utan kränkning af enskild rätt. *Det får icke ske på de enskildes bekostnad.* Denna grundsats har man följt förr, då det varit fråga om sådana indragningar, som här äro ifrågasatta. Beklagligtvis måste jag i detta fall undantaga 1892 års urtima Riksdag, som mot dåvarande lifregementets grenadierkår begick våld af samma art, som nu är i fråga, och som synnerligen hänsynslöst behandlade äfven Smålands grenadierkår och Vermlands fältjägarekår, hvilka nu äro ifrågasatta att fullständigt aflifvas. Några af herrarne torde måhända erinna sig, att jag då från denna plats inlade en liflig protest mot den orättvisa, som begicks, äfvensom att jag år 1894 i en motion föreslog åtgärder, hvarigenom nämnda kårer skulle vederfaras åtminstone någon rättvisa. Men herrarne torde också erinna sig, att jag då fåfängt vädjade till Riksdagens rättskänsla.

Men går man tillbaka t. ex. till år 1871, så skall man finna, att man då handlade annorlunda i sådana fall. Då föreslog Kongl. Maj:t, att dåvarande marinregementet skulle från sjöförsvaret öfverflyttas till landtförsvaret. Men i samband dermed föreslog Kongl. Maj:t, att »befäl och underbefäl, hvilka blifva öfvertaliga, må, så vidt de icke varda till andra regementen transporterade, uppföras å allmänna indragningsstaten, med rätt att en mot sina innehäfvande aflöningsförmåner svarande pension uppbära». Riksdagen biföll icke hvad

*Infanteriets
organisation.*

(Forts.)

Kongl. Maj:t föreslagit, utan beslöt i stället regementets indragning; men i skrifvelse af den 16 maj 1871 hemstälde Riksdagen »att befäl och underbefäl vid marinregementet, hvilka vid regementets indragning icke blifva behöfliga eller till andra regementen och kärer transporterade eller till andra allmänna befattningar förflyttade, må vid sina, dem genom fullmägt tillförsäkrade aflöningsförmåner och tjänstebefattningar bibehållas, såsom en för Kongl. Maj:t disponibel befälskader, intill dess full pensionsålder är uppnådd, efter hvilken tid de endast underkastas tjänstgöring i likhet med dem af deras vederlikar, som erhållit afsked med fyllnadspension». Detta beslut kompletterades vid följande riksdag derhän, att denna öfvertaliga personal fick behålla icke blott sina aflöningsförmåner, utan äfven sin *befordringsrätt*. Riksdagen säger i sin skrifvelse om denna sak: »beträffande frågan om befordringsrätt för subalternofficerare och det lägre underbefälet vid marinregementet har det af Eders Kongl. Maj:t i detta hänseende framlagda förslag synts Riksdagen icke öfverskrida gränserna för den strängaste billighet». Jag tror, att i de förhållanden, jag här berört, skulle man kunna finna förebilder till hvad man *bort* och *kunnat* göra i nu förevarande fall. I analogi med hvad som år 1871 skedde i fråga om marinregementet borde ju nu ifrågavarande regementens befäl blifvit tillförsäkradt förmånsrätt vid placering å de nya regementena; men för dem, som icke velat på sådan transport ingå, borde rätten bevarats att bibehållas vid sina genom fullmägt tillförsäkrade tjänstebefattningar och aflöningsförmåner intill uppnådd pensionsålder. Subalternofficerare och underofficerare hade dessutom bort bibehållas vid *befordringsrätt*, för subalternerna till kaptenegrad och för underofficerare till fanjunkares grad.

Det kan ju vara i någon mån förklarligt, att särskilda utskottet med dess brokiga sammansättning och dess — hvad de flesta ledamöterna beträffar — ringa kännedom om militära förhållanden kunnat tillstyrka det förslag, som här är i fråga. Mindre lätt förklarligt är det, att ett sådant förslag kunnat emanera från generalstabens, på hvilken man bort kunna hafva något större anspråk i dessa afseenden. Men djupt måste jag beklaga, att arméns högste målsman i Konungens råd accepterat detta förslag och framlagt det för Riksdagen utan att dermed förbinda någon hemställan, afseende att minska de olyckor och mildra de orättvisor, som genom förslagets antagande af Riksdagen måste drabba ifrågavarande regementens personal.

Herr greve och talman! En numera afliden framstående ledamot af denna kammare har en gång yttrat ett bevingadt ord: »*gagnar det staten, så slå till!*» Jag ber att få tillämpa detta på förevarande förhållanden och säga: *gagnar det verkligen staten att under nuvarande förhållanden, då man gör så stora ansträngningar att stärka försvaret, företaga så betydande reduktioner på den redan förut så bekymmersamt fåtaliga befälspersonalen? Kan man nu emellertid med handen på hjertat säga, att det gnagnar staten, nå väl, slå då till! Men hvem drabbar slaget? Jo, hundratals oskyldiga familjer och enskilda, hvilka med något skäl hade kunnat förvänta, att Riksdagen skulle veta skydda deras rätt.*

Sådan, som frågan nu föreligger, ser jag mig af formella skäl ur

stånd att göra något yrkande, som skulle kunna bereda dessa regementens personal och deras familjer någon godtgörelse för den orättvisa, man vill begå emot dem, och under sådana förhållanden har jag ingenting annat att göra än att yrka afslag å såväl utskottets som Kongl. Maj:ts förslag.

*Infanteriets
organisation.*
(Forts.)

Herr Nordenfalk: Då jag begärde ordet, så var det icke för att framställa anmärkningar i så vidsträckt syfte som den siste talaren. Min anmärkning afser de ändringar, utskottet gjort i Kongl. Maj:ts förslag.

Kongl. Maj:t har föreslagit nybildning af tre regementen. Ett af dessa skulle bildas af Smålands grenadierkår och Blekinge bataljon, afsedt till besättning i Karlskrona. Denna nybildning har utskottet gillat med bortstrykande af orden »afsedt till besättning i Karlskrona».

Ett annat regemente skulle bildas af Vermlands fältjägarekår, afsedt till besättning å Vaxholm och Oscar Fredriksborg. Utskottet har häri gjort den förändring, att detta regemente skall bildas af nämnda kår och af Hallands infanteribataljon och äfven här strukit orden »afsedt till besättning å Vaxholm och Oscar Fredriksborg».

Ett tredje regemente vill Kongl. Maj:t bilda af Vestgötadals regemente och Hallands bataljon, afsedt för första arméfördelningen. Utskottet, som redan använt Hallands bataljon, vill deremot, att detta sista regemente skall bildas allenast af Vestgötadals regemente, men har för öfrigt gått in på att förlägga det till första arméfördelningen.

Det är klart, att man med nyfikenhet söker efter skälen till dessa ändringar i Kongl. Maj:ts proposition, hvilken utskottet säger i öfrigt vara väl afvägd. Vid genomläsningen af texten finner man icke anledning till dessa förändringar.

Uppmärksamheten fästes då i början på, att utskottet uteslutit namnen på de orter, för hvilka dessa regementen äro afsedda, ett uttryck, afsedt, som jag föreställer mig, till motivering af en dessa regementens egenskap af fästningsregementen. Utskottet säger härom: »denna anordning synes dock kunna medföra vissa olägenheter, enär derigenom skulle måhända komma att skapas ett infanteri, som vore förtroget endast med tjensten å vederbörlig fästning», men utskottet förutsätter emellertid, att ifrågavarande regementen komma att erhålla utbildning ej blott för nämnda tjenst, utan äfven för fältinfanteritjensten, samt har under denna förutsättning ansett sig böra förorda upprättandet af dessa båda regementen — dock utan att inlåta sig på frågan angående deras förläggning». Således: Utskottet har förhåga, att dessa regementen icke skulle komma att lära infanteritjenstgöring, men utskottet hoppas, att de skola få fullständig infanteriutbildning, och därför tillstyrker utskottet inrättandet af dessa regementen, men tager icke frågan om förläggningen i betraktande. Jag öfverlemnar till kammaren att bedöma beviskraften af detta resonnement för borttagande af orden »afsedt för» o. s. v. Hade utskottets mening varit att föreslå inrättandet af de utaf Kongl. Maj:t föreslagna regementena och sedan öfverlemna åt Kongl. Maj:t att förlägga dem, hvar Kongl. Maj:t vill, då kunde man begripit saken, men att så

Infanteriets organisation. icke varit utskottets mening framgår deraf, att utskottet i afseende på det tredje regementet icke tvekat tillägga, att det är afsedt för första arméfördelningen.

(Forts.)

Emellertid, sedan detta uttryck är affärdadt, så återkommer det i nästa stycke; ty der behöfves det. Utskottets motivering i senare stycket för hela förändringen i öfrigt är då den, att organisationen, sådan, som utskottet vill hafva den, synes lättare »kunna genomföras och kustbefästningarna i Stockholms skärgård erhålla sin infanteribesättning tidigare ordnad, om Vermlands fältjägarekår och Hallands bataljon komme att bilda fästningsinfanteriregementet å Vaxholm, medan Vestgötadals regemente omorganiserades till ett nytt fältinfanteriregemente för första arméfördelningen». Hvad dessa motiv innebära vågar jag icke söka för kammaren klargöra, därför att jag sjelf svärfvar i ovisshet derom, men det finner jag, att det är en ovanligt lätt argumentation för att göra ändringar i en sådan organisation som denna.

Emellertid är det klart, att om utskottets förslag bifalles, så skulle Hallands län blifva helt och hållet blottadt på trupper. Hade det icke varit meningen, så skulle man väl icke hafva tagit bort den kader, som nu finnes i Hallands län, och skickat den till Vaxholm.

För resten, om någon vill anmärka, att vi civilister icke förstå det finare i militär organisation, så vill jag erinra, att statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet tagit denna fråga särskildt i betraktande och efter noggrant öfvervägande kommit till det resultat, som den kongl. propositionen utvisar. Jag ber derjemte att särskildt få fästa kammarens uppmärksamhet derpå, att två i tjänst varande militärer i kammaren, hvilka varit ledamöter af utskottet, herrar Bildt och Björlin, hvilkas kompetens att bedöma en sådan fråga som denna ju icke kan ifrågasättas, hafva reserverat sig mot utskottets förslag och bestämdt uttalat, att Kongl. Maj:ts förslag bestämdt har företråde framför utskottets. Kongl. Maj:ts förslag innebära fördelar i fråga om öfvergången till den nya härordningen.

Jag tror mig härmed hafva anfört tillräckliga skäl för att vördsammt anhålla, att kammaren ville undanröjda de missförhållanden, som skulle blifva en följd af utskottets förslag, och därför, med afslag å utskottets hemställan i denna punkt, bifalla Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Ehrenborg: Den förste ärade talaren vände sig mot detta förslag i sin helhet och yrkade, såsom herrarne funno, afslag. Jag skall be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Han sade, att den brokiga sammansättningen och den ringa kännedom om sådana frågor, som utskottet hade, vore orsaken till, att man der kunnat behandla denna fråga på sätt, som skett. Ja, jag skall icke protestera mot, att utskottet är brokigt sammansatt och att det kanhända har ringa kännedom om sådana frågor som denna. Men säkert är, att bakom detta utskottets förslag står en ganska fast mening för, att utskottets förslag i denna punkt är det bästa möjliga framför både generalstabens förslag till härordning och det kongl. härordningsförslaget med, de ändringar, som statsrådet och chefen för landt-

försvarsdepartementet behagat göra deri. När generalstabens förslag till härordning utskickades under loppet af föregående höst, så fann man deraf, att ett nytt regemente behöfde uppsättas i provinsen Skåne, till följd deraf att de värnpligtiges numerär der var så stor, att ett helt nytt regemente behöfdes. Det var naturligtvis alldeles följdriktigt, att så skulle vara, när befolkningsstatistiken gifver vid handen, att ett helt inskrifningsområde der måste tilläggas. Hvar generalstaben ville, att kadern härtill skulle tagas, har man ju sett af generalstabens förslag. Den föreslog, att delar af Vestgötadals och Bohusläns regementen skulle utbrytas och sammanslås till ett regemente under namn af Bohusdals regemente och förflyttas till de södra provinserna. Emellertid voro de två små kårerna, dels Smålands grenadierkårs och Blekinge bataljon, dels Vermlands fältjägarrekår och Hallands bataljon, mera lämpliga att sammanslås till ett regemente för att bilda hvardera gruppen ett fästningsinfanteriregemente. I så måtto skiljer sig utskottets förslag från generalstabens, att man ansett det bättre att sammanslå två mindre kårer till en kader och att förflytta ett helt regemente, Vestgötadals — icke delar af detta och ett annat — ned till Skåne. Utskottet stälde sig således på den ståndpunkten, att det vore vida lämpligare att af två bataljoners kadrer bilda ett regementes kader, än att delar af två stora regementen skulle utbrytas och bilda ett fästningsinfanteri. För min del anser jag, att denna organisation är mycket fullständigare och bättre än något af de öfriga förslagen.

Nu sade den förste ärade talaren, att man härigenom kränker enskild rätt. Ja, derpå kan jag eller vill jag icke svara, men säkert är, att jag har så stort förtroende för statsrådet och chefen för landförsvarsdepartementet, att han nog tagit i betraktande, huruvida man begår en kränkning af enskild rätt genom att förflytta denna personal till annan förläggningssort. För min enskilda del tror jag icke det. Jag tror, att i hvarje officers fullmagt och hvarje underofficers konstitutiorial är inryckt sådant förbehåll, att han kan förflyttas.

Nu har det förut sagts inom utskottet, att man icke kan organisera på det sättet; ty det skulle rubba de befintliga knektekontrakten. Det kan jag icke heller medgifva. Det tillgår naturligtvis så, att när man skall flytta en kader till ett annat verksamhetsområde, så flyttar man soldaten från ett närbeläget regemente och så undan för undan, så att man icke behöfver rubba knektekontrakten. 520 nummer skola kvarstå på det gamla Vestgötadals regemente, och de kunna mycket väl fördelas på Bohusläns, Vestgöta och Elfsborgs regementen. Under tiden 1902—1908 behöfver man då icke på dessa regementen uppsätta några nya volontärnummer, som det ju enligt förslaget är meningen, för att hålla denna ständiga kader vid magt.

Här är i reservationen taladt om de stora minnen, som Vestgötadals regemente har; det har namnet Lützen på sina fanor. Ja, jag vill medgifva, att detta är mycket hedrande för detta regemente; men förhållandet utplånas icke derigenom, att det bildar ett nytt regemente: det behöfver icke förlora sitt namn, som ju kan behållas med något tillägg af nytt ortsnamn, och Lützen behöfver icke försvinna från fanorna.

*Infanteriets
organisation.*
(Forts.)

Jag har aldrig hört, att det skulle vara en så stor olycka att flytta uppifrån ned åt landet. Ätminstone i andra fall tror jag, att många tjenstemän skulle önska sig detta såsom en förmån, och jag tror icke heller, att det i detta fall ligger en stor kränkning häri för dessa officerare och underofficerare. Det har också i andra fall händt, att ett eller annat regemente fått byta namn. Jag vill i det afseendet endast erinra om, att Andra gardet fått namnet Göta garde, och huru många gånger har icke t. ex. Kronprinsens husarregemente bytt namn? Det är så många gånger, att det är svårt att tälja deras tal.

Den siste ärade talaren har sagt, att om Hallands bataljons officers- och underofficerskader flyttades bort, så skulle Hallands län blifva alldeles utan något regemente. Derom känner jag ingenting; men om herrarne läsa sidan 120 i betänkandet, så står der uttryckligen, att utskottet önskar att, så vidt möjligt är, de värnpliktige skola vapenöfvas så nära sina hemorter som möjligt. Det torde icke vara alldeles omöjligt, att halländingarne på sådant sätt genom ett bataljonsförband skulle kunna tillgodoses så, att de icke lemnades alldeles utan trupper.

Jag skall be att få yrka bifall till utskottets förslag oförändradt.

Friherre Palmstierna: Den förste talaren slutade, kan man säga, med uttrycket: »gagnar det staten, så slå till!» Ja, mine herrar, jag tror, att det, som Kongl. Maj:t nu föreslagit, modifieradt af utskottet, måste gagna staten.

Samme talare ordade också om den olycka, som skulle öfvergå vissa regementen, och den stora uppoffring, som deras officerare och underofficerare skulle göra. Jag tror, att, när det är fråga om en så pass allvarsam uppoffring, som af en utsträckt värnpliktig skulle följa för såväl de värnpliktige sjelfva som för näringarna, man icke får för mycket tala om den uppoffring, som några individer bland befålet måste göra, äfven om den för dem är känbar. Talaren sade, att det icke fans någon laglig skyldighet att låta sig inflickas i andra regementen. Det är just detta, som utskottet sökt förekomma, då det tillstyrkt, att man skulle flytta ett helt regemente, Vestgötadals regemente, flytta hela Smålands grenadierkår och Blekinge bataljon, såsom Kongl. Maj:t föreslagit, och flytta hela Vermlands fältjägarekår och hela Hallands bataljon. Att ett regemente är skyldigt att underkasta sig en sådan skyldighet att i sin helhet förflyttas dit Kongl. Maj:t vill förlägga det, synes mig alldeles gifvet. Det tror jag vara alldeles säkert och vill dervidlag endast erinra om de artilleribatterier — märk väl: blott batterier, ej hela regementen — som förflyttades från olika regementen till Östersund för att bilda Norrlands artilleriregemente. Enda skilnaden är, att vid en sådan förflyttning officerare och underofficerare få ersättning för flyttningen för sig och sina familjer. På samma sätt ha kompanier förflyttats från Karlsten till Vaxholm och Oscar Fredriksborg.

Hvad beträffar farhågan, att det vid Vaxholm och Oscar Fredriksborg icke skulle finnas erforderliga bostäder för underbefålet, ber jag att få påpeka, att Kongl. Maj:t under fjerde hufvudtiteln före-

slagit upptörande af kasernbyggnader der. Jag är öfvertygad om, att förslaget omfattar äfven tillräckliga bostäder för underofficerare. *Infanteriets organisation.*

Dessutom är jag öfvertygad om, att Kongl. Maj:t kommer att tillgodose ifrågavarande truppförbands officerare och underofficerare, så att de möjligen kunna få transport till olika regementen i närheten af deras nuvarande förlägningsorter, i den mån de sjelfva så önska, då officerarnes och underofficerarnes antal icke obetydligt skall förökas, och då jag tager för gifvet, att Kongl. Maj:t skall i första hand tillgodose dessa officerares och underofficerares intressen. (Forts.)

Den förste ärade talaren förordade i stället det sätt, som tillämpats med afseende å marinregementet, nemligen indragning eller sättande på indragningsstat. Det är naturligtvis ett sätt, som går för sig äfven här, men som dels är för staten mycket dyrbart, dels ock går mycket långsamt; och lika långsamt går det med uppsättningen af de regementen, som behöfas på andra håll. Meningen har ju dock varit, att, då man insett den stora faran af, att våra sjöfästningar äro utan tillräckliga besättningar och då erfarenheten visat, att vid krigsutbrott det vanligtvis är sjöfästningarna, som först attackeras, snart sagdt, innan krigsförklaringen kommit, man skulle så fort som möjligt anordna besättningar för sjöfästningar af infanteri med flere trupper. Detta är nästan det viktigaste.

Beträffande en dylik indragning kan man ju naturligtvis säga, att också den går lös på individens rätt, ty en sådan person, som nu är t. ex. underlöjtnant vid Smålands grenadierkår, har väl gått in på nämnda kår icke för att blifva underlöjtnant hela lifvet igenom, utan i förhoppning att kunna avancera. Att indraga kåren och sätta honom på indragningsstat med underlöjtnants lön kan sägas strida mot den rätt han tror sig hafva fått genom att ingå på kåren.

Hvad den andre talarens anförande beträffar, gick det, efter hvad jag kunde förstå, egentligen ut på, att Hallands län borde hafva ett regemente inom länet, dels för att de värnpliktige i detta län skulle slippa afgå till andra län, dels ock emedan man hade behof af och skulle hafva fördel af ett regemente derstädes. Med afseende derå får jag nämna, att i Kongl. Maj:ts förslag, enligt hvilket Hallands bataljon skulle tillsammans med Vestgötadals regemente bilda ett nytt regemente i första arméfördelningen, det icke sagts, hvar det nybildade regementet skulle förläggas. Det skulle emellertid ske en sönderdelning af beväringkontingenten i Kristianstads län, så att den blefve fördelad på tre eller fyra infanteriregementen, och det kan naturligtvis sägas, att de värnpliktiges intressen i Kristianstads län kunna vara precis lika stora som de värnpliktiges i Hallands län. Utskottet har också ansett det mycket rättvisare att förflytta två redan befintliga truppförband i deras helhet till Vaxholm och Oscar Fredriksborg än att sönderbryta två regementen för att förflytta utbrutna delar af dem — icke till Skåne utan till första arméfördelningen och låta de återstående delarne tillsammans bilda ett truppförband, som kunde förläggas till Vaxholm och Oscar Fredriksborg.

Ett regemente måste öfverflyttas till första arméfördelningen, emedan der eljest skulle blifva för mycket värnpliktige och för få infanteriregementen och i tredje arméfördelningen för många in-

Infanteriets organisation. fanteriregementen och för litet värnpligtige. Hvar sedan Kongl. Maj:t kommer att förlägga det öfverflyttade regementet, är naturligtvis någonting, som utskottet icke vet och som utskottet icke velat på något sätt lägga sig i. Om det kommer att förläggas i mellersta eller norra Skåne eller i södra Halland eller hvar det kommer att förläggas, blir Kongl. Maj:ts sak; och detta, att det är Kongl. Maj:t, som bestämmer, hvar de respektive regementena skola förläggas, är också ett skäl, hvarför utskottet ansett, att i en riksdagsskrivelse icke behöfver eller bör intagas, hvar de för fästningarne afsedda regementena skola förläggas.

Med anledning af det nu anförda får jag, herr greve och talman, yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Sjöcrona: Jag har tillåtit mig att begära ordet endast och allenast för att få här tillkännagifvet och i kammarens protokoll antecknad, att jag inom utskottet kämpat allt hvad jag förmått för att få bibehålla Vestgötadals regemente, som har nummer 16 i ordningsföljden för våra infanteriregementen och har stora, ärorika minnen att bevara. Jag förestälde mig, att detta genom någon omreglering af inskrifningsområden skulle kunna låta sig göra sålunda, att Vestgötadals regemente finge behålla åtminstone en del af sitt nuvarande område och erhöle fyllnad från norra delen af Elfsborgs regementes inskrifningsområde samt att Elfsborgs regemente flyttades något söderut och med sitt inskrifningsområde förlades till första arméfördelningen. Inom utskottet påvisades emellertid, att en sådan utvidgning af första arméfördelningens gränser icke kunde låta sig verkställas, emedan till följd af folkmängdsförhållandena första arméfördelningen i så fall skulle få ett betydligt större antal värnpligtige, än densamma borde hafva, och deremot tredje arméfördelningen skulle få i motsvarande grad ett för litet antal värnpligtige. Vid sådant förhållande har jag icke ansett mig kunna afgifva någon reservation mot utskottets betänkande och har, herr talman, icke heller något yrkande att framställa.

Herr Falk, Helmer: Herrar Ehrenborg och friherre Palmstierna hafva gjort mig den äran att bemöta mitt förra anförande, men båda två hafva i hufvudsak tillagt mig en mening, som jag aldrig haft och aldrig uttalat. Båda hafva framhållit nödvändigheten och ändamålsenligheten af ifrågavarande organisation, nemligen förläggande af nya regementen vid Vaxholm och Oscar Fredriksborg, i Karlskrona och i Skåne. Jag har aldrig bestridt detta, utan tvärtom uttryckligen betonat, att hvad jag ville säga visst icke var, att man ej skulle kunna vidtaga en sådan organisation. Hvad jag sagt är, att den ledande grundsatsen dervid måste vara, att det skall ske, utan att man derigenom kränker någon enskilds rätt, och jag vill påstå, att här föreslagits åtgärder, hvarigenom enskildes rätt skulle kränkas.

Herr Ehrenborg sade på tal om Smålands grenadierkårs och Vestgötadals regementes ärorika fanor, att de skulle kunna begagnas vid de nya regementena. Nej, herr Ehrenborg, de fanor, som nämnda trupper tillkämpat sig på så många af svenska arméns slagfält, kunna

icke med någon rätt bäras af vare sig det tilltänkta regementet i *Infanteriets organisation.* Karlskrona eller det nya regementet i Skåne. Dessa hafva ingen rätt att bära dem. Om de detta oakadt likväl komma att göra det, blir en annan fråga. (Forts.)

Friherre Palmstierna har invändt, att hvad som är i fråga är ej att *upplösa*, utan att *öfverflytta* de ifrågavarande regementena till andra tjänstgöringsorter. Nej! Här är *icke* fråga om öfverflyttning, utan om att bilda *nya* regementen; så står det uttryckligen i förslaget, och detta är något helt annat än öfverflyttning.

Det har äfven påpekats, att den ifrågavarande befälspersonalen skulle hafva skyldighet att foga sig i en sådan anordning, som här är i fråga. Jag har redan sagt, att officerarne och underofficerarne enligt lydelsen af sina fullmagter hafva skyldighet att underkasta sig den förändring i tjänstgöring, som en omorganisation af landtförsvaret kan göra erforderlig. Men en sådan förändring kan ej drabba en officer eller en underofficer annat än i förening med det regemente, till hvilket den tjänst hör, på hvilken han erhållit fullmagt eller konstitutorial och på detta regementes förläggningsort. En officer eller en underofficer har ej skyldighet att utan sitt medgifvande låta sig förflyttas hvar som helst till *annat* regemente. Jag vill till belysande häraf taga ett exempel. Om Sverige nu hade kvar sin forna besittning Saint Barthélemy — och fullmagter af nyssnämnda innehåll utfärdades redan på den tid, då ön ännu tillhörde Sverige — skulle man då hafva haft rätt att till ett derstädes nybildad regemente öfverflytta befälspersonalen från Vestgötadals regemente eller någon af de kårer, hvarom här är fråga? Jag tror, mine herrar, att det icke går för sig att advocera på detta sätt i en så viktig fråga som denna. Det gäller här enskildes ekonomiska existens och framtida välfärd.

Herr statsrådet Crusebjörn: Hvad angår det förslag, som utskottet framlagt i den förevarande punkten, skiljer det sig ju i hufvudsak icke särdeles mycket från Kongl. Maj:ts förslag. Såväl det *ens* som det *andra* förslaget erbjuda ju sina fördelar och olägenheter. Olägenheter måste gifvetvis finnas vid en sådan organisationsförändring, som här föreslagits, då äldre truppförband skola indragas och nya skola uppsättas. Det är en helt naturlig sak, att, då vid en ny organisation ett regemente skall förflyttas från den fördelning, dit det förut hört, och ett regemente är behöfligt i en annan fördelning, man för den sistnämnda fördelningen söker tillgodogöra sig de krafter, som skola indragas vid den förstnämnda. Att det emellertid i Kongl. Maj:ts förslag gjorts en ändring vis-à-vis generalstabens förslag, berodde derpå, att, då Hallands bataljon är förlagd inom första arméfördelningen och ett nytt regemente skall uppsättas inom densamma, man ansåg, att det vore temligen naturligt, att Hallands bataljon skulle få utveckla sig till ett regemente. Det är visserligen, som utskottet säger, förenadt med vissa fördelar att låta Vermlands fältjägarekår och Hallands bataljon tillsammans bilda ett nytt regemente för Vaxholm och Oscar Fredriksborg, nemligen den fördel, att organisationsförändringen antagligen går hastigare, enär Hallands

*Infanteriets
organisation.*
(Forts.)

bataljon icke är indelt, utan består af en på frivillighetens väg uppsatt volontärstam, som icke har så lång tjenstetid och naturligtvis är mera rörlig och låter sig lättare förflyttas. Men skälet, hvarför Kongl. Maj:t emellertid nu ansett, att Hallands bataljon borde bibehållas inom första arméfördelningen, har jag nyss nämnt. Kongl. Maj:ts förslag innebär, att kadrer vid Vestgötadals regemente skulle så småningom öfverflyttas dels till det nya regementet i första arméfördelningen och dels till det för Vaxholm och Oscar Fredriksborg afsedda. Hvilketdera af dessa två förslag vinner afseende, anser jag emellertid icke vara af någon så afgörande betydelse. Det beror ju sedan på en närmare pröfning af det inom generalstaben uppgjorda förslaget till indelning i inskrifningsområden, hvar regementena skola komma att förläggas och huru det sedermera blir lämpligt att bestämma dessa regementens garnisonsorter.

Men en mera allvarsam sak är det, som här blifvit påpekadt af herr Falk. Det är intet tvifvel, att det för många enskilda medlemmar af de regementen, som skola förflyttas, kan blifva förenadt med ganska stor uppoffring och otrefnad att förflyttas till ett nytt truppförband. Men jag har föreställt mig, att otrefnaden kunde blifva ganska stor, äfven om man, såsom herr Falk förordat, rent af satte dem på indragningsstat och låte dem så småningom dö ut, såsom förhållandet t. ex. varit med det numera indragna marinregementet. Det är nästan en bedröfligare lott att icke få tillfälle till transport till ett truppförband, som förtfarande skall lefva, utan nödgas blifva, der man är och der den ena platsen efter den andra indrages, i den mån som den blir ledig. Jag har för öfrigt tänkt mig, att all möjlig moderation skall användas vid ordnandet af dessa förhållanden.

Hvad nu Vestgötadals regemente beträffar, är det ju alldeles tydligt, att sjelfva truppen icke kan förflyttas. Den är indelt och blir, der den är, på sina rotar. Så länge som förhållandena lämpa sig härför, komma naturligtvis regementsöfningarna att hållas på den ort, der regementet nu är förlagdt. Men truppens fasta natur, att sålunda höra tillsammans med vissa rotar, förhindrar ju icke, då det blir behöfligt, att den kommenderas till tjenstgöring å en annan ort. Det har jag då aldrig hört talas om, att icke ett indelt regementes trupp och befäl kunna skickas att tjenstgöra på en annan ort. Så sker redan nu under de årliga öfningarna. Men det är ju klart, att man vill använda denna indelta trupp af Vestgötadals regemente så litet som möjligt på andra orter och endast intill dess nya kadrer hinna skapas af volontärer, då Vestgötadals indelta folk naturligtvis icke rubbas, utan får, tills det afgår, lefva på den ort, der det finnes.

Hvad befälskadrerna beträffar, blir väl första åtgärden att efterhöra, hvilka som hafva lust att låta sig förflyttas till den nya orten. Jag tviflar icke på, att många genast skola vara villige att komma till en ort, der det blir mera lifskraftig verksamhet och der de hafva bättre framtid, än om de skulle kvarlefva på den gamla förläggningsorten och der bilda en grupp, som så småningom skulle dö bort. Emellertid finner jag det ganska naturligt, framför allt i fråga om kaptenegraden, att officerare, som skapat sig en annan verksamhet bredvid tjensten, icke vilja låta förflytta sig, och jag kan icke se,

att det kan vara något hinder för, att de få blifva, der de äro, så länge, till dess de i vanlig ordning taga afsked och försvinna. De få göra sin tjänst, i den mån som det lämpar sig, på den nya orten vid regementsmötena, men i det hela torde de kunna få vara orubade, der de äro, och sålunda få samma förmåner, som om de vore på indragningsstat. Men om de vilja hafva befordran, kunna de naturligtvis ej vinna den annat än på den nya orten, och i allmänhet är det ju så, att, när befordran erbjudes, man villigt underkastar sig en förflyttning.

Jag tror således för min del, att, om man går till väga med försigtighet, rubbningarna skola blifva vida mindre, än man nu förutser. Och framför allt skall största delen af befälskårerna finna sig bättre i en dylik förflyttning än i att föra ett aftynande lif, såsom det förutnämnda marinregementet fått göra.

Herr Nordenfalk: Herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet har fäst uppmärksamheten derpå, att frågan om förläggningen nu icke är före och att den måste utgöra föremål för en särskild behandling. Denna anmärknings ritighet har icke heller undgått mig, men jag ber att å min sida få fästa kammarens uppmärksamhet på, att det här är fråga om att stifta en lag, inom hvars ram Kongl. Maj:t, om han accepterar den, måste hålla sig. Det torde väl då vara bättre att gifva Kongl. Maj:t handlingsfrihet i samma ordalag, som Kongl. Maj:t sjelf föreslagit, och icke i några andra.

Jag vidhåller mitt yrkande, att kammaren måtte med afslag å utskottets hemställan bifalla Kongl. Maj:ts förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande punkt yrkats: 1:o) att hvad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att kammaren skulle afslå utskottets hemställan, så vidt den skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, och bifalla denna framställning oförändrad; samt 3:o) att utskottets hemställan skulle afslås.

Härefter gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 2.

Mom. a).

Herr Björnin: Herr greve och talman! I förevarande punkt föreslår utskottet, att, bland annat, 27 majorer och 50 kaptener skola indragas. Mot denna stympning af Kongl. Maj:ts förslag har jag reserverat mig, hufvudsakligen på de grunder, jag nu går att angifva.

Såsom herrarne efter genomläsning af det föreliggande betänkandet torde hafva sig bekant, finnas för närvarande fem fördelningar om hvardera tolf bataljoner, således 60 bataljoner, samt vidare en fördelning om 19 bataljoner, således tillhopa 79 bataljoner. Med

Infanteriets organisation. bataljon menas, som bekant, en styrka på omkring tusen man delad, i fyra kompanier. Enligt det nu framlagda förslaget åter skulle man ha sex fördelningar om vardera tolf bataljoner, vidare två bataljoner å vardera af två fästningar och slutligen vid Norrbottens regemente tre bataljoner, summa 79 bataljoner. Följaktligen kan man, om man mäter infanteriets styrka efter dess taktiska enheter, säga, att denna styrka är kvantitativt lika stor enligt förslaget som enligt nuvarande härordning. Nu har man emellertid tänkt sig, att man skulle kunna, så att säga, göra en öfverbyggnad på denna grundval genom att af de äldre årsklasserna mobilisera ett visst antal reservbataljoner. Möjligheten häraf beror derpå, att det finnes ett öfverskott af utbildadt värnpliktigt manskap i de äldre årsklasserna. Men för att åstadkomma denna mobilisering, fordras naturligtvis, *äfven* att ett visst antal befäl förefinnes, och det är just detta befäl — majorer och kaptener — hvarom det nu är fråga, sedan utskottet behagat stryka bort dem.

Nu invändes visserligen, att, om så olyckligt skulle bli, att mobilisering för krig erfordras, man ju *i allt fall* har en massa utbildadt folk i dessa äldre årsklasser. Ja, det är sant, men hvar finnes möjlighet att ordna detta folk i taktiska enheter? Det fins visserligen ett antal reservbefäl, men, som man vet, människor äro människor; der inträffa sjukdomsfall eller vakanser af en eller annan anledning, och hvar skall man då i hast få något, hvarmed man kan fylla luckorna i befälskadern vid fältrupperna? Nej, något reservbefäl för reservbataljoner kan sannolikt ej beräknas i afsevärdt antal. Om man tänker sig, att vid ett anfall hufvuddelen af svenska armén stode i norra eller södra delen af landet och det blefve bekant, att man hade ännu ett trettiotusental utbildadt manskap i landet, som ej kunde användas, enär man ej hade befäl till dem — nog vore väl detta en stor olycka.

Det måste finnas en fast kärna, huru liten som helst, som kristalliseringspunkt för dessa reservbataljoner. Är detta icke fallet, blifva de en inproviserad organisation; och en dylik improvisation är mycket osäker i händelse af krig. Man kan icke gerna organisera en armé på samma sätt, som man blandar till en dryck: taga en hel stamsoldat, en half f. d. stamsoldat, en del befäl, en del underbefäl, ett antal beväring, blanda i hop, skaka om och servera i form af kompanier. Enligt min åsigt måste för hvarje reservformation finnas en liten kader i fredstid, som bildar kärnan, kring hvilken reservfolket samlar sig. Jag anser därför, att en synnerligen klok förtänksamhet gifver sig till känna just i denna del af Kongl. Maj:ts förslag.

Jag skall icke längre uppehålla kammaren med mina militära betraktelser, utan hoppas, att kammaren redan, på grund af hvad jag sagt, följer Kongl. Maj:ts förslag.

Till slut torde jag kanske böra lemna den upplysningen, att så vidt jag vet, utgör utskottets förslag i denna punkt icke någon hörnsten i en kompromissbyggnad, hvilken, om den tages undan, kommer hela byggnaden att rasa; på sin höjd ett litet tillmötesgående eller eftergift i förskott, som icke af motparten accepterats.

Herr grefve och talman! Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts *Infanteriets organisation.* förslag. (Forts.)

Herr statsrådet Crusebjörn: Då jag funnit, att en del af denna kammares ledamöter i utskottet biträdt den mening, som gjort sig gällande bland Andra Kammarens utskottsledamöter, att man här skulle kunna förminska de af Kongl. Maj:ts föreslagna kadrerna, har jag funnit det angeläget att här begära ordet för att framhålla, att enligt min mening ett dylikt tillvägagående skulle vara mycket olyckligt. När man nu skall slå in på en fullständig värnpligtsorganisation, är det väl alldeles i sin ordning, att man tillgodogör sig de fördelar, som denna organisation bjuder i afseende å möjligheten att uppställa dugliga reservtrupper. Vi hafva i vår värnpligtslag och vi hafva länge haft något, som kallas beväringen af andra uppbådet. Det är detta, som man med denna nya organisation skulle söka tillgodogöra sig, särskildt derigenom, att man gifve dess yngsta årsklass femton dagars öfning för upplifvande af dess militära färdighet, så att desse värnpligtige blefve duglige att gå i fält och fylla sin uppgift som reservtrupper. Men att tänka sig kunna tillgodose hela denna trupp uteslutande med pensionerad befäl eller reservbefäl och för detta stamanstälde, torde vara för mycket begärdt. Man bör väl åtminstone se till, framför allt, att bataljonscheferna äro fullt kompetenta för sin uppgift och fullt tjenstdugliga, det vill säga hafva qvar full rörlighet och lifskraft.

Derför har jag blifvit smärtsamt berörd af, att en del af denna kammares utskottsledamöter gått med på att stryka de tredje majorerna äfvensom de två kaptener på hvarje regemente, som afsågos för dessa reservtrupper. Äfven under fred kunna dessa tredje majorer hafva en ganska vasentlig uppgift att fylla: det händer ju ofta, att en regementsofficer blir hindrad bevista regementsöfningen på grund af sjukdom eller annan kommandering. Vid sådana tillfällen skall då bataljonen öfverlemnas till äldste kaptenen, men huru ofta händer det ej, att han icke är denna uppgift vuxen? Man söker någon gång hjälpa sig genom utkommendering från generalstaben; men dess personal är icke så stor, att sådant alltid kan ske. Jag vill dermed säga, att äfven i fred det vore af stor betydelse att ha dessa tredje majorer.

Jag anhåller således att få för kammaren betona vigten af, att de af Kongl. Maj:ts här föreslagna kadrerna lemnas orubbade.

Herr vice talmannen: Herr grefve och talman! Mina herrar! Det har nog icke varit med synnerligen glädt mod, som majoriteten af Första Kammarens ledamöter inom utskottet gått med på en ned-sättning af majorernas antal vid 23 regementen, så mycket mindre som dessa ledamöter visserligen icke velat jäfva, att den tredje majoren vore nödvändig och att den nya härordningen ovilkorligen kräfver en förökning af regementsofficerarnes antal, hvarförutan, som här nyss af två talare framhållits, mobiliseringen af de så ytterst nödvändiga reservbataljonerna, om icke omöjliggöres. likväl betydligt försvåras. Det har sålunda icke på något sätt varit ett underkännande af tredje

Infanteriets organisation. majorernas betydelse, som föranledt Första Kammarens utskottsledamöter att biträda utskottets beslut. Motivet har varit ett helt annat, nemligen att man ville bana väg för den stora frågans framgång genom tillmötesgående på de håll, der sådant kunde vara möjligt. Ett sådant har man ansett här föreligga, enär enligt Kongl. Maj:ts förslag den tredje majoren icke komme att uppsättas förr än under det nionde öfvergångsåret och man sålunda torde hafva full förhoppning om, att Riksdagen under tiden dessförinnan skulle komma till insigt om behovet härutinnan och äfven tillgodose detsamma i så god tid, att desse tredje majorer funnes vid den tid, som här är af Kongl. Maj:it föreslagen.

Detta har varit motivet för dem af Första Kammarens utskottsledamöter, som biträdt utskottets förslag. Från Andra Kammarens sida spelade dessutom in, att den tredje majoren skulle tjenstgöra endast 100 dagar af året och att hans hufvudsakliga uppgift syntes vara att stå regementschefen till handa vid expeditionen.

Skulle nu emellertid Första Kammaren icke finna anledning att biträda utskottets förslag, föreställer jag mig, att detta kommer att med mycket jemnmod bäras af kammarens utskottsledamöter, så mycket hellre, som, om man också måste tacksamt erkänna, att samförstånd inom utskottet vunnits på många afsevärda organisativa områden, gifna förutsättningar för enighet på andra områden icke förverkligats. I det afseendet ber jag blott att få erinra om det förslag, hvarmed utskottet kommit fram i fråga om den skånska kavalleribrigaden och hvilket man visserligen icke hade väntat sig.

Herr Wennerberg: Jag hade hoppats, att någon fullt sakkunnig person skulle yttra sig i denna fråga, som jag anser synnerligen vigtig. Så har äfven redan skett, men det har ock gjorts inkast deremot, hvilka jag finner vara af beskaffenhet, att jag icke kan gilla dem.

Ehuru det för mig likasom säkerligen för de fleste alls icke står klart, att föreliggande härordningsförslag kommer att i år bifallas af den svenska Riksdagen, hindrar det icke, att man från första början måste se till, att de särskilda beslut, som här fattas, fattas i förhoppning om framgång för samt i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts väl genomtänkta förslag. Alla de motförslag, som i form af motioner eller reservationer framkommit, hafva synts mig vara af underlägsen halt, om man än af politiska skäl, för att visa tillmötesgående, funnit sig böra taga viss hänsyn till desamma.

Vi hoppas ju nu, att en allmän värnpligt skall inom kort komma till stånd; och för min del förtviflar jag visst icke derom. Men *då* först och just då kan den tredje majoren blifva af synnerligen stort behof och betydelse. Som vi veta, har man hittills ansett tredje majoren vara ett slags öfverflödsvara; han har haft för litet att göra, och huru många gånger har jag icke under min lifstid hört honom kallas det femje hjulet under vagnen, ehuru ofta en mycket dugtig karl. Helt annat blir det, om man får allmän värnpligt. Det är då icke detsamma att på hans plats sätta någon äldre kapten, ty tredje majoren är dock oftast en karl, som både har ett visst anseende inom

regementet och ännu har full lifskraft; och det är en sådan, man bör ha. Han passar bättre än någon annan att sköta de värnpliktige och ge dem deras första instruktion. Så har äfven Kongl. Maj:t ansett; herr statsrådet har nu närmare utvecklat saken, och för min del vågar jag icke här sätta mig emot de militära auktoriteterna. Jag ber derför att få yrka bifall till reservanternas i denna punkt framställda yrkande om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

*Infanteriets
organisation.*
(Forts.)

Herr Almström: Herr grefve och talman! Mina herrar! Då jag inom utskottet förenat mig med de båda andra reservanternas vid denna punkt, har jag gjort det af det skäl, att jag funnit de skäl, som inom utskottet från militärt håll anförts för bifall till Kongl. Maj:ts förslag, så tungt vägande, att jag för min del ansåg mig icke kunna i denna punkt visa Andra Kammarens ledamöter det tillmötesgående, som beträffande tredje majoren majoriteten af mina kamrater från denna kammare visade sig villig till. Det har också sedan, såsom herr vice talmannen nämnde, visat sig, att detta tillmötesgående var förspildt; ty just i den fråga, vid hvilken vi fäste synnerlig vikt, nemligen den skånska kavalleribrigadens behållande vid dess nuvarande styrka, vanns icke tillmötesgående från motsatta sidan.

På dessa skäl ber jag att få yrka bifall till den af herrar Björlin och Bildt jemte mig afgifna reservationen.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att, med anledning af de yrkanden, som derunder framstälts, propositioner komme att göras beträffande staben och kompanistaten, hvar för sig. Derefter yttrade herr talmannen, att i afseende å staben yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, af herr *Björlin*, att utskottets hemställan måtte bifallas med den ändring, att vid hvart och ett af de i förevarande moment afsedda regementen antalet majorer i staben bestämdes i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag.

Härefter gjordes propositioner jemlikt dessa båda yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till det af herr Björlin framställda yrkandet vara med öfvervägande ja besvarad.

Vidare yttrade herr talmannen, att beträffande kompanistaten vid hvart och ett af nu ifrågavarande regementen endast yrkats, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att antalet kapteener bestämdes i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Mom. b.)

Herr vice talmannen: Jag ber att få yrka bifall till den föredragna punkten med de ändringar, som finnas föreslagna i dervid

Första Kammarens Prot. 1901. N:o 30.

Infanteriets organisation. fogade reservationer, nemligen att antalet kaptener ökas från fyra till sex i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts förslag äfvensom att (Forts.) majorernas antal ökas från två till tre.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen att i afseende å nu föredragna moment, så vidt anginge staben vid hvar och ett af Svea och Göta lifgarden, allenast yrkats, att utskottets hemställan måtte bifallas med den ändring, att antalet majorer ökades till 3.

På härefter gjord proposition biföll kammaren detta yrkande.

Vidare yttrade herr talmannen, att beträffande kompanistaten vid hvar och ett af ifrågavarande lifgarden annat yrkande ej framstälts, än att kammaren skulle bifalla utskottets hemställan med den ändring, att antalet kaptener af andra klasser ökades till 6.

Vid sedermera gjord proposition blef detta yrkande af kammaren bifallet.

Mom. c.)

Herr vice talmannen: Jag tillåter mig yrka bifall till det föredragna momentet med den ändring, att majorernas antal ökas från en till två i öfverensstämmelse med den vid denna punkt afgifna reservation.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att i afseende på förevarande moment endast yrkats, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att vid hvar och ett af de i momentet afsedda regementen antalet majorer i staben bestämdes till 2.

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Mom. d.)

Utskottets hemställan bifölls.

Kavalleriets organisation.

Punkten 3.

Herr Bildt: Herr grefve och talman! Vi torde erinra oss, att enligt Kongl. Maj:ts förslag kavalleriet skulle organiseras på åtta regementen, deraf sex på hvardera fem sqvadroner, afsedda till fördelningskavalleri, och två — de båda skånska — på hvardera tio sqvadroner, afsedda att bilda en kavallerifördelning. Utskottets förslag går deremot ut på att organisera kavalleriet på åtta regementen, samtliga om fem sqvadroner hvar, och således att förminska de båda

skånska kavalleriregementena, som skulle bilda kavallerifördelningen, till hälften. *Kavalleriets organisation.* (Forts.)

Jag skall emellertid anhålla att här få yttra några ord till förmån för Kongl. Maj:ts förslag. Det kan ju vara en ganska vansklig upp-gift; detta; kanske skall jag öfverraskas af ett meddelande af herr greve Douglas, att det icke tjenar något till. Men för den händelse sådant skulle blifva fallet, vill jag nämna, att jag här talar endast på mina medreservanters bestämda begäran, och bland dem befinner sig äfven greve Douglas. Åtminstone står det tryckt här.

Utskottet har här använt samma uttryck, som äro vanliga i dess motiveringar, då det gäller en indragning. De skånska kavallerirege-mentena torde »utan allt för stora olägenheter kunna ordnas på alle-nast fem sqvadroner», heter det. Ja, man kan ju hysa olika mening om hvad som är allt för stora olägenheter; derom skall jag be att få yttra mig längre fram. Det säges sedan vidare: »Derigenom blifva kavalleriets samtliga regementen likformigt organiserade, och en myc-ket afsevärd besparing göres.» Ja, det är fullkomligt sant; en bespa-ring göres nog. Så heter det sedan, att utskottet ansett sig med så mycket mera skäl kunna förorda denna indragning, som hästantalet i allt fall vid fördelningskavalleriet ökats så mycket, att hela häst-antalet icke mycket understege det nuvarande.

Jag får då återkalla i minnet, hvilka förändringar Kongl. Maj:ts förslag medför i kavalleriets nuvarande organisation. Truppförbanden äro desamma, men de ha redan i Kongl. Maj:ts förslag undergått en känbar förminskning. Så har regementsofficerarnes antal blifvit be-tydligt minskadt mot hvad 1892 års Riksdag beslöt. En ökning i hela antalet officerare har visserligen föreslagits, men denna ökning afser uteslutande subalterngraden, hvarigenom kavalleriofficerarne blifva i afseende å befordran stälda betydligt sämre än deras kamrater vid alla andra vapenslag. Den mest känbara ändringen är dock den föreslagna minskningen i kavalleriets nuvarande underofficersgrad, en ändring, som innebär en minskning med icke mindre än 25 procent. Man hade väl då kunnat hoppas, att, efter sådana indragningar, åt-minstone det återstående skulle kunna räddas.

Men så har icke varit förhållandet, det ökade hästantalet skulle heller icke få vara kvar. Jag vill då erinra om, att det ökade häst-antal, som afses i Kongl. Maj:ts förslag, utgöres af sådana hästar, hvilka skulle bära beväringmän på ryggen, och det torde icke vara någon så stor förstärkning. I kvalitativt hänseende skulle, efter hvad jag tror, kavalleriet genom Kongl. Maj:ts förslag icke vinna något, åtminstone intet att tala om, men i anseende till kvantiteten skulle kavalleriet göra en vinst. Afven denna ökning skulle nu bortskäras.

Det torde vara känt för en och hvar, att de senaste krigshän-delserna å nyo på ett eklatant sätt framhållit värdet af beridna trupper. Så har också varit förhållandet vid hvarje fälttåg, der kavalleriet rätt användts. Det har visat sig, att ett tillräckligt och godt kavalleri är ett nödvändigt vilkor för truppernas rätta ledning. Utan känne-dom om fiendens åtgöranden lär icke ens den bästa fältherre kunna utträtta något, och utan den hvila, som kavalleriets spanings- och

Kavalleriets organisation. bevakningstjenst bereder infanteriet, lärer detta icke kunna med sparade krafter uppträda i strid.

(Forts.)

Jag har haft äran att deltaga i arbetet inom en komité, som uppgjort förslag till ny bevakningsinstruktion för den svenska armén. Dervid visade det sig emellertid, att det icke var möjligt att bereda det svenska infanteriet den hvila, den lindring i bevakningstjensten, som t. ex. beviljats det tyska. Sälunda skulle vårt infanteri, som väl kommer att blifva öfvadt i 8 månader, icke kunna spara sina krafter till striden så mycket som det tyska, hvilket står på höjden af sin tids utbildning.

Det har också blifvit sagdt af utskottet, att det synes vara tvifvel underkastadt, huruvida för försvaret af vårt land ett så talrikt kavalleri som det af Kongl. Maj:t föreslagna är oundgängligen af behovet påkalladt. Såvidt jag vet, har emellertid något dylikt ännu icke blifvit uttaladt af någon militär auktoritet. Tvärtom har det uttalats och af 1892 års Riksdag godkänts, att en kavallerifördelning vore behöflig.

Med afseende å det öde, som skulle träffa tvenne förträffliga och väl utbildade kavalleriregementen, kan jag delvis hänvisa till hvad herr Helmer Falk nyss så varmhjertadt uttalade till förmån för infanteriets till indragning föreslagna truppförband. Men dessa kavalleriregementens ställning skulle blifva ännu värre. Hvardera regementet skulle minskas till hälften. Det skulle innebära, att för tiotal af år hvarje befördran skulle vara afstängd. Hafva dessa regementen verkligen gjort sig förtjenta af en sådan behandling? Hafva de icke tvärtom tjenat med samma nit som alla andra under sin utbildning för fäderneslandets försvar? Emellertid torde det väl vara uppenbart, att de numera icke kunna räddas undan kompromissens malström.

För min del skall jag i alla fall anhålla att få yrka bifall till den af herr Lundeberg med flere afgifna reservationen. Då jag det gör, så är det icke endast såsom en honnör för de dödsdömde, utan dermed är också allvar menadt; och jag hoppas, att äfven många andra skola förena sig med mig om att stå fast dervid, att icke regementen, som hittills alltid burit sitt standar högt, skola nu gå under för en kompromiss' skull.

Herr Ehrenborg: Herr grefve och talman! Det kan ju synas alldeles öfverflödigt, att jag yttrar mig i denna fråga efter det anförande, som vi nyss hört från talarestolen; men då jag tillhört ett af dessa regementen, som det nu är fråga om att afskära, skall jag be att i min ringa mån få säga några ord till försvar för denna kavalleribrigads bibehållande.

Herrarne hafva förut af herr vice talmannen och herr Almström hört, på hvilket sätt denna fråga kommit till inom utskottet. Det var en fullkomlig öfverraskning och en mycket stor öfverraskning, åtminstone för mig. Det synes vara ett besynnerligt sätt att stärka landets försvar att, då representationen har denna stora fråga sig förelagd, samtidigt föreslå borttagandet af en hel kavalleribrigad på 10 sqvadroner. Detta innebär, att man skulle minska sqvadronernas antal från 50 till 40. Det är en femtedel af kavalleriets styrka, som skulle

med ens försvinna. Vi hafva för närvarande 232 kavalleriofficerare. Enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle dessa ökas till 272, men får utskottet sin vilja fram, så sjunker antalet till 218 — som herrarne finna, en mycket betydande nedsättning, som i ej ringa mån kommer att inverka på vapnets stridsförmåga. Men detta har den föregående talaren förut genomgått, och jag skall icke vidare uppehålla mig dervid.

*Kavalleriets
organisation.*
(Forts.)

Hästarnes antal utgör för närvarande 4,836 och skulle enligt Kongl. Maj:ts förslag ökas till 6,000; efter utskottets förslag åter skulle antalet minskas till 4,800. Denna siffra är ju icke mycket lägre än det antal hästar, som vi för närvarande hafva vid kavalleriet; men det blir naturligtvis en betydande skilnad, när man på samma gång sänker hela kavalleriets nivå derigenom, att 30 värnpliktige årligen inkallas till hvarje sqvadron. Således skulle hela andra ledet bestå af värnpliktige, d. v. s. mycket dåligt öfvadt folk. Efter Kongl. Maj:ts liksom efter utskottets förslag skulle hvarje sqvadron innehålla 120 hästar. Man vet dock, att i Preussen en sqvadron har 150, eventuelt 175 hästar, och således är hästantalet der mycket bättre tillgodosedt än inom vårt kavalleri.

Man har inom utskottet gjort en jmförelse mellan kavalleriet och öfriga vapenslag. Enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle kavalleriet kosta omkring 6,600,000 kronor årligen. Man har nu uppstått denna summa gent emot de 10 à 12 millioner — detta är naturligtvis approximativa siffror — som infanteriet skulle kosta efter den nya härordningen. Äfven artilleriet skulle kosta ungefär 6 millioner. Nu har man ställt upp det räkneproblemet, huruvida kavalleriet kan göra hälften så stor nytta som infanteriet eller lika stor nytta som artilleriet. Mig synes det, som om ett sådant räkneproblem icke har berättigande att framställas. Man kan icke med »siffror» angifva, hvad det ena vapenslaget skall kunna göra för nytta i förhållande till det andra. Efter alla tiders erfarenhet — icke allenast den senaste tidens — måste i ett land, som vill skydda sin sjelfständighet, alla vapnen, och icke minst de beridna vapnen, vara representerade. Kavalleriet är efter mitt förmenande alldeles nödvändigt för att trygga en mobilisering, i synnerhet en mobilisering af vårt temligen svaga infanteri, som, hittilldags åtminstone, icke gifvits den utbildning, som andra länders infanteri fått. Under sådana förhållanden är kavalleriet naturligtvis ännu mera nödvändigt än i de stora stater, der man har årslång utbildning.

Genom att borttaga kavalleribrigaden i Skåne skulle man nu göra en besparing på inemot 1,300,000 kronor. Det är också alldeles tydligt, att, om man blott ser på den ekonomiska sidan af saken, man skall finna, att den genaste vägen att komma till en besparing är att taga bort ett beridet vapen. Den kostnad, som de beridna vapnen kräfva, är större än för andra vapenslag, och man finner den lättast att bespara på ett ställe.

Nu har det sagts, att i vårt land finnas inga operationsfält för ett sådant kavalleri. Det må vara, att sådana icke finnas öfverallt i vårt land med dess skogar, vattendrag och andra hinder; man kan der icke uppträda på samma sätt som på de stora tyska slätterna,

*Kavalleriets
organisation.*
(Forts.)

der huru mycket kavalleri som helst kan föras fram. Men i vårt land finnas dock operationsfält, der man kan framföra, om icke 20 sqvadroneer på en gång, så dock kavalleri i slutna massor och sålunda göra ganska stora och verksamma inhuggningar. Jag vill endast påminna om, att i trakten af Stockholm, för Stockholms försvar, skulle denna kavallerifördelning kunna göra en ganska väsentlig tjänst vid en mobilisering, om en invasion göres med afsigt att bemäktiga sig hufvudstaden vare sig norr eller söder ifrån.

Man har trots sig finna, att flottan skulle vara den första försvarslinien för vårt hafomflutna land. För mig har också en jemförelsevis stark flotta alltid hägrat som det första, som borde sättas i stånd; men dernäst kommer ett lifskraftigt kavalleri, hvilket, om — det Gud förbjude — en fiende skulle sätta sig fast i landet, vore i stånd att kasta fienden tillbaka, till dess infanteriet hunnit sättas i sådant skick, att det kunde upptaga den verkliga striden. Man ser från transvaalska kriget gifna exempel på, hvilken betydelse måste tillmätas de lättare vapnen, d. v. s. de beridna vapnen, beridet infanteri och kavalleri, försedt med kraftiga hästar. I valet mellan ett skjutskickligt kavalleri eller ett beridet infanteri torde det förstnämnda hafva ett gifvit företräde. Afven infanteri föres i nutidens krig fram på vagnar. Det är de lätt förflyttliga vapnen, som i ett sådant krig göra sig gällande. Då synes det mig vara ganska naturligt, att i ett långsträckt land, sådant som vårt, der man icke vet, hvar fienden skall göra en landstigning och söka sätta sig fast, det om någonsin skall vara ett oeftergifligt vilkor för försvaret att hafva lätt förflyttliga vapen, som med största snabbhet kunna förflyttas från ost- till vestkusten, och det kan med ett godt kavalleri ske på $1\frac{1}{2}$ à 2 dygn. Under sådana förhållanden finner jag det högst beklagligt, att man yrkar på att borttaga en kavalleribrigad. Åtminstone borde detta under inga förhållanden ske, innan vi stärkt vårt infanteri så, att vi kunna börja tala om, att landet är försvarskraftigt.

Det är också en annan sak, som bör beaktas, nemligen att Sverige är ett hästuppfödande land. Vi hafva enligt den senaste statistiken 540,000 hästar, hvilket är en ganska stor siffra i förhållande till folk-mängden. Man anser i andra länder, att det är en mycket stor kraft i försvarshänseende att icke behöfva vända sig till utlandet för att köpa remonter. När man nu har detta hästmateriel inom landet, skulle det vara högst besynnerligt, om man af de orsaker, jag förut antydt, likväl satte ned och afstympade kavalleriet. Endast provin-sen Skåne, som denna fråga närmast gäller, har 90,000 hästar, hvilket väl i organisatoriskt hänseende innebär en fördel. Ridskickligheten är der bland de värnpligtige från början mera framträdande än i andra delar af vårt land, och de värnpligtiges antal är till följd af befolkningsförhållandena sådant, att detta kavalleri mycket väl kan uttagas, utan att truppförbanden i något hänseende nedsättas. Tager man nu bort de tio sqvadroneerna och på samma gång minskar kavalleriets värnpligtige med 300 man, så öfverflyttar man dessa 300 man på infanteriets truppförband, hvaraf torde följa, att man måste sätta till ännu ett infanterivapen. Det har ju talats om, att ett nytt infanteritruppförband skulle bildas, men jag tror icke, att detta skulle

kunna mottaga så många värnpligtige, som det nu är fråga om. *Kavalleriets organisation.*
 Äfven i detta hänseende är den föreslagna minskningen mycket oklok och mycket olämplig. Man har antagligen blott sökt att få fram den stora siffran 1,300,000 kronor för att kunna i kompromissväg komma till något annat. (Forts.)

Jag skall bo att få ansluta mig till den föregående talarens yttrande, att man icke bör ingå på någon kompromiss, utan att dessa regementen må få kvarblifva. Jag anhåller därför att få yrka, att kammaren måtte, med afslag å utskottets hemställan, bifalla Kongl. Maj:ts förslag, hvilket sammanfaller med reservationen.

Grefve Douglas: Herr talman! Då mitt namn blifvit bragt i något slags samband med den nu föredragna punkten, ber jag blott att få påminna om, att äfven jag hör till reservanterna i denna fråga, och får jag således äfven å min sida yrka bifall till reservanternas förslag om återställande af kavalleribrigaden till dess nuvarande styrka.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande punkt endast yrkats, att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den af herr Lundeberg m. fl. vid punkten afgifna reservation.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Punkterna 4—11.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 12.

Inspektion af trängen.

Friherre Palmstierna: Herr grefve och talman, mine herrar! Kongl. Maj:t har föreslagit, att på ordinarie stat skulle uppföras en inspektör för trängen. Detta har utskottet afstyrkt, men mot utskottets hemställan har reservation anförts af ledamöterna från Första Kammaren.

Kammaren har nyss beslutat, att två nya trängkårer skola upp-rättas, och dessa äro också väl behöfliga. Sålunda skulle hvar och en af de sex arméfördelningarna få sin trängkår. Nu skola dessa trängkårer läggas under fördelningshafvarne, hvilka skola hafva tillsyn öfver deras utbildning i allmänhet, deras disciplin, kasernerung och sådant. Men det finnes en mängd rent tekniska detaljer i afseende å dessa trängkårers utrustning och utbildning, som en arméfördelningsschef, hvilken icke sjelf tjenstgjort vid detta vapen, svårigen kan fullständigt sätta sig in i. Detta gäller om hela den ytterst viktiga utbildningen för sjukvårdstjenst, om kompaniernas utbildning för att kunna förse hären med lifsmedel, om anordnande af slagterier och bagerier, om magasinistjenst etc. För att allt detta skall kunna

*Inspektion
af trängen.
(Forts.)*

drifvas fram i lika grad vid alla fördelningar, erfordras det en inspektör, som sjelf tjenstgjort vid trängen någon tid och derunder haft tillfälle att sätta sig in i dessa olika förhållanden. Derför har också allt sedan år 1885, då den första trängkåren sattes upp, en särskild inspektör för trängen varit förordnad. Då nu trängkårens antal ökats till sex, är det väl behöfligt att, i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag, hafva en dylik inspektör uppförd på ordinarie stat. Jag ber derför, herr grefve och talman, att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna punkt.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talman, att i afseende på förevarande punkt allenast yrkats, att kamraren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Punkterna 13—25.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 26.

*Penning-
bidrag åt de
värnpligtige.*

Herr Walldén: Herr grefve och talman, mine herrar! Vid denna punkt i utskottets förslag har jag jemte två andra af utskottets ledamöter från denna kammare afgifvit reservation i syfte, att dagaflöningen eller penningbidraget, som det af utskottet rätteligen blifvit kalladt, måtte för de värnpligtige bestämmas till 20 öre om dagen för hela öfnings tiden och således icke, såsom utskottet föreslagit, till 50 öre för en del af denna tid.

Lika med utskottet och på de skäl, som utskottet anfört på sid. 123 i betänkandet, anser jag för min del fog finnas för att höja penningbidraget till de värnpligtige något utöfver det af Kongl. Maj:ts föreslagna.

Tio öre synes mig nemligen väl knappt tilltaget, då man besinnar, att med detta bidrag den värnpligtige skall bestrida åtskilliga små utgifter för saker, som han behöfver för sin trefnad, möjligen också någon gång för ett tillägg till den proviant, som bestås honom af kronan. I de främmande länder, som med oss närmast äro jemförliga, utgår motsvarande penningbidrag med högre belopp, än Kongl. Maj:t ifrågasatt, och för närvarande utgör hos oss den del af de värnpligtiges dagaflöning, som erhålles kontant, per dag 20 öre. På grund af dessa skäl kan jag, såsom sagdt, för min del icke annat än instämma i förslaget, att penningbidraget måtte höjas. Men att det skulle för en del af tjenstgöringen än ytterligare höjas till det belopp, som blifvit af utskottet ifrågasatt, derom har jag icke kunnat vara med. Utskottet säger, att åtskilliga omständigheter finnas, som tala derför, men de äro icke af utskottet vidare utvecklade än genom

uttalandet, att man anser deltagandet i repetitionsöfningarna förenadt med större utgifter, så att det vore billigt, om de värnpligtige under dessa öfningar erhöles större bidrag. Ett andra skäl skulle kunna vara, att värnpligtige, tillhörande äldre årsklasser, just på denna grund billigtvis borde erhålla större penningbidrag än de, som tillhörde yngre. I det förra fallet är det för mig svårt att inse, hvarför de, som undergå repetitionsöfningar i en följd med rekrytskolan, t. ex. de värnpligtige från fastlandet, som erhålla sin utbildning vid Gotlands infanteriregemente, icke skulle komma i åtnjutande af det högre beloppet. Skulle det åter vara så, att värnpligtige på grund af att de tillhöra äldre åldersklasser borde erhålla det högre penningbidraget, borde konsekvensen fordrat, att bidraget för t. ex. 9:de årsklassen föreslagits ännu högre, än man gjort för 3:dje och 4:de årsklasserna. Jag tror, att man i detta fall står på säkraste grund och handlar mest följdriktigt, om man bestämmer samma penningbidrag att utgå för hela tiden.

*Penning-
bidrag åt de
värnpligtige.*
(Forts.)

Dessutom torde man böra lägga märke till den enligt min tanke ganska viktiga omständigheten, att man bör taga sig noga i akt för att på något sätt jemförelsevis försvaga de förmåner, som erbjudas åt volontärer, gent emot de värnpligtiges. Det är ju af största vikt att verkligen erhålla dessa volontärer, som i förslaget ifrågasättas för beredande af tillgång till underbefäl, och minskar man deras förmåner i jemförelse med dem, som bjudas de värnpligtige, riskerar man att icke erhålla erforderligt antal volontärer. Ur denna synpunkt synes mig, som om dessa 50 öre skulle vara alldeles för mycket, då det kontanta penningbidraget till volontärer skulle utgå med endast 10 öre och deras årslön endast är 150 kronor.

Men det för mig hufvudsakliga skälet har varit det principiella.

Jag tror det vara af vikt att undvika till och med skenet af att penningbidraget skulle vara något slags dagspenning eller ersättning för verkställt arbete, och mig förefaller, som 50 öre vore så pass stort belopp, att det verkligen kunde ingifva föreställning, att det vore afsedt att vara dagspenning, ersättning eller lön för arbete. Jag tror man temligen allmänt kommit till insigt af att man 1892 begick ett misstag, då bidraget till de värnpligtige bestämdes till 50 öre, och när man nu står i begrepp att antaga en ny definitiv härordning samt har tillfälle att reparera sitt misstag, bör detta, synes det mig, icke förnyas. Då bestämdes dagaflöning till belopp af 50 öre för 90 dagar; nu skulle vid den nya härordningen detta belopp komma att utgå under till och med 120 dagar, nemligen vid 3 repetitionsöfningar om 35 dagar vardera och en om 15 dagar.

Slutligen torde väl äfven kostnadsfrågan förtjena något afseende. Enligt en uträkning, som jag erhållit och har all anledning tro vara tillförlitlig, skulle kostnaden för det till de värnpligtige utgående penningbidraget enligt utskottets förslag: 20 öre till en del och 50 öre till en annan del, utgöra 2,189,342 kronor, enligt den af mig åberopade reservationen 1,526,763 kronor, och enligt Kongl. Maj:ts förslag: 763,381 kronor. Således afser reservationen att öka statsutgifterna med ytterligare lika stort belopp som det, hvartill ifrågasvarande kostnad enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle belöpa sig eller

Penningbidrag åt de värnpliktige. (Forts.) 763,381 kronor, medan densamma, jemförd med utskottets förslag, skulle gifva en minskning af 662,578 kronor mot hvad utskottet ifrågasatt, och jag skulle tro, att ett så pass afsevärdt belopp borde kunna användas på ett för försvaret ändamålsenligare sätt, än med antagande af utskottets förslag blefve fallet.

På grund häraf tager jag mig friheten anhålla om proposition, att kammaren med föranledande af herr A. G. Jönssons i Mårarp motion måtte för sin del besluta, att det värnpliktige tillkommande penningbidrag måtte bestämmas till 20 öre om dagen.

Friherre Palmstierna: Då äfven jag tillsammans med friherre Klingspor reserverat mig vid denna punkt, skall jag be att i korthet få yttra några ord för att yrka bifall till den af oss afgifna reservationen. I densamma är föreslagen en dagaflöning af 10 öre under den första tjenstgöringen och 30 öre under den öfriga tjenstgöringen. Den af utskottet föreslagna summan går, såsom nyss nämndes, till nära 1½ million kronor mer, än Kongl. Maj:t föreslagit. Det är en ganska betydlig tillökning i de i alla fall stora kostnaderna. Dessutom strider det, såsom nyss erinrades, mot värnpligtsidéen. Det synes mig emellertid alldeles nödvändigt för den värnpliktige att få någon-ting för att kunna hålla sig med de småsaker, som kronan icke består. Derfor har Kongl. Maj:t föreslagit 10 öre, och jag tror, att om man jemför med förhållandet utomlands, kan man säga, att 10 öre om dagen visserligen är ganska litet, men dock kan vara tillräckligt till det för den värnpliktige absolut nödvändiga under den första tjenstgöringen, som under lång tid sker på samma ställe — i kaserner o. s. v. Den lilla dagaflöning, som finnes i utlandet, afser ock den längre tjenstgöringen vid kasernerna och dylikt. Deremot medgifver jag, att man möjligen kan säga, att det under repetitionsöfningarna är för litet. Då är det vissa småsaker, som de värnpliktige måste skaffa sig, och kostnaden stiger betydligt per dag, fördelad på månad, mot hvad den är, fördelad på år. Sedermera tillkomma ofta rätt fatiganta öfningar, marscher och dylikt, och huru omsorgsfullt intendenturen än söker sörja för truppersnas behof, är det alltid tillfällen, då det är af nöden att söka skaffa sig något tillägg till hvad kronan består. Det är anledningen, hvarför här föreslagits 30 öre. Derfor tillåter jag mig hemställa, att den ändring måtte vidtagas i förevarande punkt, att der sättes, i stället för 20 öre, 10 öre och, i stället för 50 öre, 30 öre.

Herr Almström: Då utskottet förehade denna punkt till behandling, låg det naturligtvis till en början för detsamma, att de värnpliktige hittills erhållit 50 öre om dagen, af hvilket belopp 20 öre utgått kontant och 30 insatts i postsparbanken för att först efter öfningens fullgörande utlemnas till de värnpliktige. Det yrkades också inom utskottet, att samma belopp skulle utgå under hela tiden, både under rekryt- och repetitionsöfningarne, men utskottets majoritet förenade sig om det förslag, som här föreligger, på den grund att man ansåg, att det af Kongl. Maj:t föreslagna beloppet 10 öre icke utgjorde tillräcklig ersättning för de kostnader, som de värnpliktige måste underkasta sig, ty hvad kronan bestod räckte icke till

åtskilliga småbehof, som måste fyllas. Dertill kom, att den kontanta betalning, som nu erhöles, utgjorde 20 öre. Att den siffran blifvit sålunda bibehållen, skall jag icke söka motivera. Den förste ärade talaren har fullständigt här framlagt de ytterligare skäl, som dertill förefunnits.

*Penning-
bidrag åt de
värnpligtige.*
(Forts.)

Beträffande repetitionsöfningarna gjorde sig också den meningen allmänt gällande, att då behöfdes större tillskott, dels därför att under dessa öfningar den värnpligtige rycktes från hemmet för jemförelsevis kort tid, dels därför att öfningarna icke i regeln egde rum inom läger, utan i skog och mark, der behofvet att skaffa sig något öfver hvad kronan bestod var större. Det sista skälet har också af den ärade talaren framhållits, och jag skall i den delen instämma med honom deri, att det ovilkorligen föreligger större behof för ökad penningbidrag under repetitionsöfningarna. Huruvida utskottet träffat det rätta, då det satt beloppet till 50 öre, derpå vill jag icke inlåta mig. Det kunde kanske hafva satts lägre. För närvarande måste jag dock yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande punkt yrkats: 1:o) att hvad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) af herr *Walldén*, att kammaren, med föranledande af herr *A. G. Jönssons* i Mårarp motion, måtte för sin del besluta, att det värnpligtig tillkommande penningbidrag bestämdes till 20 öre om dagen; och 3:o) af friherre *Palmstierna*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att penningbidragen nedsattes från föreslagna 20 öre och 50 öre om dagen till respektive 10 öre och 30 öre om dagen.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på godkännande af herr *Walldéns* yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, hvarefter herr talmannen hemställde, huruvida kammaren ville till kontraposition i den förestående voteringen antaga bifall till friherre *Palmstiernas* yrkande i ämnet, och förklarade sig finna de härå afgifna svaren hafva utfallit med öfvervägande ja.

Herr *Wijk* äskade emellertid votering jemväl om kontrapositionens innehåll, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition.

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen öfver punkten B 26 i särskilda utskottets utlåtande n:o 11 antager bifall till utskottets hemställan med den af friherre *Palmstierna* föreslagna ändring, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har såsom kontraposition i nämnda votering antagits bifall till utskottets hemställan;

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 97;

Nej — 43.

Härefter uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition för hufvudvoteringen.

Den, som i afseende å punkten B 26 i särskilda utskottets utlåtande n:o 11 bifaller herr Walldéns yrkande, att kammaren, med föranledande af herr A. G. Jönssons i Mårarp motion, måtte för sin del besluta, att det värnpliktig tillkommande penningbidrag bestämmes till 20 öre om dagen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan med den af friherre Palmstierna föreslagna ändring.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 71;

Nej — 65.

Utskottets i afdelningen B gjorda inledande hemställan.

Bifölls i hvad den icke besvarats genom kammarens beslut vid föredragningen af de särskilda punkterna.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdet fortsättande klockan 7 på aftonen.

Vidare yttrade herr talmannen, att han finge hemställa, att kam-

maren behagade besluta att för samlingssalens ventilation åtskiljas för att åter sammanträda efter en kvarts timmes förlopp.

Denna hemställan bifölls.

Efter det kammaren åter sammanträdte klockan 2 eftermiddagen, fortsattes föredragningen af första särskilda utskottets utlåtande n:o 11, i anledning af Kongl. Maj:ts propositioner n:o 2 angående ny härordning, n:o 3 med förslag till ny värnpligtslag, n:o 3 a med förslag till lag om ändrad lydelse af 2 och 62 §§ strafflagen för krigsmagten den 7 oktober 1881, och n:o 34, angående en särskild tilläggsbevillning för år 1901, äfvensom i anledning af de inom Riksdagens båda kamrar väckta motioner i dithörande ämnen.

Afdelningen C.

Friherre Palmstierna: Jag anhåller att få inlägga en gensaga emot den föreslagna skrifvelsen. Densamma innehåller ett helt program för en ny bevillningsförordning samt åtskilliga alldeles nya grunder, hvilka hvar för sig torde behöfva noga skärskådas och öfvervägas, innan de af Riksdagen i princip fastslås; ty har så en gång skett, är väl Riksdagen sedan temligen bunden i detta hänseende.

En af de föreslagna nyheterna är *afdrag för skuldräntor*. Härom kan ju sägas både det ena och det andra, både för och emot, men en sak är väl tydlig, att nemligen detta icke gerna torde kunna gälla med hänsyn till den kommunala beskattningen; ty kommunernas utgifter för skola, fattigvård och kommunikationsväsende m. m. blifva naturligtvis lika stora antingen fastigheterna inom kommunerna äro mer eller mindre intecknade, och detsamma gäller äfven i fråga om vägskatten, för hvilken icke heller kan göras något afdrag för skuldräntor. Den ifrågakvarande bevillningsprincipen kan sålunda endast tillämpas å den direkta skatten till staten. Men tydligt är väl, att staten icke kan undgå en betydlig förlust genom denna minskning i skatten, och då man vet, att våra fastigheter i allmänhet äro intecknade till 40 à 50 procent af deras värde, samt dertill lägges afdragen för de löntagare m. fl., som hafva skulder, förefaller det mig, som om staten härpå skulle förlora kanske mer, än hvad som kunde vinnas genom sjelfdeklaration. Dessutom vore ju detta en ren present till fastighetsegarne, då hvar och en, som köper fastighet på landet eller i staden, har beräknat eventuella utgifter och skatter efter hela taxeringsvärdet, och hvad särskildt våra fastigheter på landet beträffar, hafva de redan i afskrifningsväg erhållit åtskilliga vackra presenter. Den nu gällande bevillningsförordningen innebär deremot, kan man säga, ett slags premium för den sparsamme och försigtige, hvilken icke satt sig i skuld, och detta kan ju i och för sig anses vara en fördel.

Om införande af en särskild direkt skatt för inkomst.

Om man vidare läser hvad utskottet säger på sid. 271, förekommer der, att man genom sjelfdeklarationen hoppas få uppgifter på

Om införande af en särskild direkt skatt för inkomst.

(Forts.)

utdelning å aktier i och för en dubbel beskattning af dessa eller åtminstone en del deraf. Jag kan icke förstå klokheten eller rättvisan i en dylik dubbel beskattning på inkomst af aktier. Det finnes icke någon inkomst, som staten och kommunen kan vara mera säker om än just skatten å dessa bolags vinst, då de utan vidare skola lemna redogörelse för, huru affärerna gått, och hvarför de skola skatta dubbelt kan jag, som sagdt, omöjligen fatta. Obestriddigt är väl, att våra bolag hafva mera än någonting annat bidragit till vårt lands hastiga ekonomiska utveckling. Dessutom måste man komma i håg, att många aktiebolag finnas, hvilka icke lemna någon vinst, andra, som gifva en ganska ringa sådan, och hvar och en, som går in såsom intressent uti ett aktiebolag, måste kalkylera sina chanser på vinst och förlust, och blefve der blott förluster, så blifva naturligtvis icke några bolag bildade.

Man hör ibland klagas öfver, att inom kommuner finnas förmögna personer, hvilka icke betala skatt för sina aktier. Men lika ofta händer, att samma kommuner kunna hafva ganska stora inkomster af aktiebolag, ehuru aktieegarne äro bosatte på annat håll, så att dessa förhållanden nog jemna ut sig.

Vidare är det ifrågasatt, att skatten skulle utgå efter en viss *progression*. Jag får bekänna, att jag för min del anser detta vara en ganska farlig finansiell lära, denna progressiva beskattning af den större förmögenheten, och jag kan icke inse rättvisan uti, att man för en samlad förmögenhet skall erlägga högre skatt, än om förmögenheten är delad på flera händer. Deremot kan jag mycket väl förstå det rättvisa uti, att en dylik direkt skatt är degressiv, d. v. s. att den mindre inkomsten till större eller mindre del befrias från skatt, men detta är redan nu hos oss fallet, och tillämpningen af denna princip kunde uti en ny bevillningsförordning än ytterligare utsträckas. Men i ett land som vårt, der de stora kapitalen äro så nya och så sparsamt förekommande, torde man böra taga sig till vara för att genom progressiv beskattning skrämman bort kapitalet. Jag tror, att detta skulle komma att skada landet. Och vi böra besinna, att dessa stora afundade kapital ligga icke onyttiga och oanvända, utan måste för att gifva ränta användas, och de gifva derigenom omedelbart eller medelbart upphofvet till de stora företag, som rigta nationalförmögenheten och gifva arbete åt tusende. Dessutom, i händelse en dylik princip införes i bevillningsförordningen, finnes, enligt mitt förmenande, intet som hindrar en radikal Andra Kamraren att på den gemensamma voterings väg undan drifva till den skrufven, och enligt hvad jag erfarit, lär man i vårt grannland Norge redan hunnit så långt, att för den större förmögenheten skatten der utgår med 20 à 24 procent på inkomsten.

Deremot kan jag mycket väl förstå, om man inför en särskild *förmögenhetsskatt* eller en högre, bestämd, men icke progressiv skatt på den fonderade inkomsten. Tydligt är, att t. ex. 5,000 kronors ränta på kapital är för innehafvaren deraf och hans familj af vida större säkerhet och värde än 5,000 kronor, som erhållas genom arbete, lön, pension eller dylikt och som gå förlorade i händelse af

sjukdom eller frånfälle, så att en särskild procent för förmögenheten finner jag fullt principiellt riktig.

Emellertid har utskottet nu hemställt, att dessa olika grunder skulle tillämpas på en från den allmänna bevillningen fristående direkt skatt, d. v. s. man skulle samtidigt få två bevillningsförordningar, stödda på aldeles olika grunder, att parallelt med hvarandra tillämpas. Jag hemställer till dem af eder, mina herrar, hvilka äro vane att sitta i bevillningsberedningar och taxeringsnämnder, hvilka svårigheter skulle uppstå att på detta sätt samtidigt få tillämpa två olika bevillningsförordningar, och hvilket virrvarr skulle komma att råda i den allmänna uppfattningen, och huru svårt det skulle vara för allmänheten endast att komma under fund med de olika sätten för anförande af besvär öfver de särskilda slagen af beskattning. Emellertid vill man nu, att Kongl. Maj:t redan till nästa riksdag skall vara färdig med förslag i ämnet.

Motionären säger, att sjelfdeklarationen torde icke komma att röna något synnerligt motstånd, endast man kan få nödig garanti för sekretessen. Derutinnan tror jag nog, att han har rätt, och kamrarne hafva också båda utan motsägelse i princip förordat sjelfdeklaration. Men just denna garanti för sekretessen torde blifva mycket svår att åstadkomma, och om man läser bevillningsutskottets historik öfver behandlingen af denna fråga under många år, finner man hvilka svårigheter möta att få den här så nödvändiga garantien. Bland annat måste här förutsättas en ändring i gällande tryckfrihetsförordning. Men allt detta oaktadt, begär man nu, att Kongl. Maj:t skall hafva hört vederbörliga myndigheter och på några månader hinna få denna sak färdig. Jag anser detta icke ligga inom möjlighetens område och anhåller att få yrka afslag på den föreslagna skrifvelsen.

Herr Walldén: Jag anhåller att till en början få i korthet angifva det sakläge, som föranledt framläggandet af detta skrifvelse-förslag.

Här föreligger ett härordningsförslag, hvars antagande är af den allra största vikt och betydelse för vårt land. För förslaget genomförande erfordras emellertid, att åt staten beredes betydligt ökade skatteinkomster, ej minst, enligt hvad allmänt erkännes och som jag tror också bör erkännas, på den direkta beskattningens grund. Nu är emellertid förhållandet, att vår nuvarande bevillningsförordning lider af åtskilliga brister, hvilket gör, att man på grundvalen af dess bestämmelser har mycket svårt — det är kanske icke ens möjligt — att väsentligt öka den direkta beskattningen. Detta har också af chefen för finansdepartementet klart och tydligt framhållits uti hans uttalande till statsrådsprotokollet den 21 december förlidet år, och då finansministern fann sig nödsakad att hos Kongl. Maj:t föreslå begäran om en tilläggsbevillning för 1901, kunde han just på grund af dessa brister i bevillningsförordningen ej ens beräkna den till fullt samma belopp, hvartill den allmänna bevillningen kan antagas uppgå. I anledning af denna proposition om tilläggsbevillning väcktes inom Andra Kammaren flera motioner, alla gående ut på, att för denna tilläggsbevillning särskilda grunder måtte bestämmas i ett eller annat

Om införande af en särskild direkt skatt för inkomst.
(Forts.)

Om införande af en särskild direkt skatt för inkomst.

(Forts.)

afseende. Flera af dessa motioner voro ganska beaktansvärda, men på samma gång allt för djupt ingripande, för att åt dem skulle kunna beredas plats i en tillfällig förordning om tillägg till bevillningen. Nu är det sant, att i kommunalskattekomiténs betänkande finnes ett fullständigt utarbetadt förslag till ny bevillningsförordning, hvilket, som bekant, går ut på att utbyta den nuvarande bevillningen af fast egendom och inkomst mot en ren inkomstskatt. Detta förslag står emellertid och måste stå uti ovillkorligt samband med den stora frågan om den kommunala beskattningens särskiljande och ordnande i och för sig. Detta är, som hvar och en kan finna, en utomordentligt omfattande och vidlyftig fråga, och man har inom utskottet icke ens vågat göra sig någon föreställning, om och när den saken skulle kunna i hela sin omfattning vinna en lösning. Sålunda var det å ena sidan nödigt att snart bereda en ökning i den direkta skatteinkomsten, medan å andra sidan qvarstodo dessa brister i bevillningsförordningen, hvilka omöjliggjorde att på dess bestämmelser bygga någon väsentlig ökning i denna skatt, och vidare hade man icke ens någon aning om och när en så genomgripande och omfattande förändring af skatteväsendet, som kommunalskattekomitén ifrågasatt, skulle kunna genomföras. Ur detta dilemma trodde sig utskottet finna en praktisk utväg genom en anslutning till den i herr Almqvists motion föreslagna skrivelsen att hos Kongl. Maj:t anhålla om framläggande af ett förslag till förordning angående en särskild och supplementär direkt skatt, som icke skulle hafva något inflytande på den allmänna bevillningen och icke heller på den kommunala beskattningen, utan vara alldeles fristående.

Mot detta förslag har den föregående ärade talaren rigtat åtskilliga anmärkningar. Han slutade med att framhålla svårigheten, för att icke säga omöjligheten, uti att till nästa riksdag kunna, på sätt utskottet ifrågasatt, åstadkomma ett förslag till en sådan särskild direkt skatt. Utskottet har begagnat detta uttryck »för nästa riksdag framlägga» för att derigenom starkare pointera nödvändigheten af att snarast möjligt erhålla ett sådant förslag. Ty förhållandet är, såsom vi veta, att om också — jag antager, att härordningsförslaget bifalles och att hela den saken genomföres — om också, säger jag, ett förslag till en sådan förordning framlägges under loppet af 1902 och då af Riksdagen antages, kunna de nya stadgandena icke tillämpas vid taxeringsförrättningarna förr än 1903 och icke komma statsverket till godo förr än 1904. Under tiden måste man hjälpa sig med tilläggsbevillning, och hvilka svårigheter dermed äro förenade har jag tillåtit mig att, om också blott i förbigående, antyda.

Utskottet har vågat tro det icke vara omöjligt att åstadkomma detta förslag redan till nästa riksdag af det skäl, att så stora förarbeten äro vidtagna på detta område. Så hafva vi 1894 och 1895 års komitéers utlåtanden med yttranden deröfver från kammarrätten och Konungens befallningshafvande. Vidare har man kommunalskattekomiténs förslag, hvilket, som sagdt, innehåller förslag till inkomstskatt, gående till sina hufvudsakliga drag i den rigtning, utskottet nu tänkt sig, och äfven öfver detta förslag torde nu de flesta vederbörande hafva utlåtit sig. Finansministern har också uti sitt

yttrande till statsrådsprotokollet framhållit ungefärligen samma synpunkter, som man här vill göra gällande, och förklarar sig omfatta dem. Alltså har man trott, att det icke skulle möta några oöfvervinneliga svårigheter att få saken fram till nästa riksdag. Den största svårigheten skulle möjligen ligga deri, att man icke eger någon bevilningsstatistik att bygga på, men detta torde dock med användande af tillräckliga arbetskrafter kunna snart nog afhjelpas, ty materiel saknas icke därför, och det gäller blott att ordna och bearbeta detta.

Om införande af en särskild direkt skatt för inkomst.
(Forts.)

Den föregående talaren yttrade mycket riktigt, att ett huvudvilkor för sjelfdeklaration, som åter är ett vilkor för att kunna närma sig den inkomstskatt, som ifrågasättes, är nödig garanti för sekretessens bevarande. Detta kan emellertid vinnas genom en förändrad organisation af taxeringsmyndigheterna, så att de inskränkas till sitt antal, samt genom en bestämmelse, att deklARATIONERNAS innehåll icke får meddelas hela taxeringsmyndigheten, utan endast några vissa medlemmar, t. ex. kronombudet och ordföranden i taxeringskomitén, eller huru man vill ställa dermed. Bestämmelser i detta afseende böra inrymmas uti den allmänna bevilningsförordningen, när Riksdagen nu begärt, att sjelfdeklaration måtte komma att införas såsom allmän regel. Äfven för dessa anordningar finnas fullständiga anvisningar gifna af kommunalskattekomitén.

Vidare förutsättes, såsom den föregående talaren anmärkte, en förändring af tryckfrihetsförordningen i syfte att förekomma, att deklARATIONERNS innehåll skulle på den vägen kunna bekantgöras, och detta har äfven förut alltid varit på tal vid behandlingen af denna fråga. Nu kan emellertid detta icke genomföras i grundlagen redan till närmaste riksdag, men ett dylikt enkelt förslag till grundlagsändring torde väl då kunna förklaras hvilande för att antagas vid riksdagen 1903, och såsom jag redan nämnt, skulle icke den nya bevilningsförordningen kunna komma att tillämpas förr än 1903, så att här förefinnes i det angifna hänseendet icke något hinder.

Vidare nämndes af den föregående talaren, att det skulle blifva svårt att samtidigt tillämpa två bevilningsförordningar, och äfven jag föreställer mig, att det åtminstone i början, och innan taxeringsmyndigheterna ännu hunnit sätta sig in i saken, kommer att blifva förenadt med åtskilliga svårigheter. Men saken torde dock komma att betydligt underlättas derigenom, att stadgandena om sjelfdeklaration och taxeringsmyndigheternas ombildning skulle införas uti den allmänna bevilningsförordningen och att inkomsten af fastighet skulle fortfarande bestämmas efter viss procent af taxeringsvärdet, något som betydligt förenklar taxeringsproceduren.

Hvad beträffar afdrag för skuldräntor, är detta ingen nyhet i vår bevilningslagstiftning, den finnes ju der tillämpad i ganska vidsträckt omfattning, om än icke i afseende å fastighet. Om nu den direkta skatten äfven för fastighet icke oväsentligt höjes och i synnerhet om den skall göras progressiv, måste det vara en nödvändig sak och en fordran af rättvisa, att hänsyn toges till skulder och att för dessa göras afdrag äfven i afseende å fastigheter. Om man för öfrigt vill närma sig den inkomstskatt, som här afses — man kan icke göra den

Om införande af en särskild direkt skatt för inkomst.

(Forts.)

fullständig, då man icke i fråga om inkomst af fastighet brådstörtadt kan öfvergå till det förfaringsätt, som en verkligt ren inkomstskatt skulle medföra — om man, säger jag, vill närma sig dertill, så måste man ovilkorligen bevilja afdrag för skuldräntor. Att detta i någon mån skulle komma att minska statens inkomster af den ifrågasatta nya skatten, är troligt och har äfven af finansministern framhållits uti det uttalande, hvartill jag förut hänvisat, men å andra sidan skulle den ifrågasatta sjelfdeklarationen, som Riksdagen ju redan uttalat sig för, ovilkorligen komma att öka den beskattningsbara inkomsten. Det har nemligen visat sig i de länder, der sjelfdeklaration förekommer, att sådan är verkan deraf, och detta synes mig äfven à priori kunna antagas. Dertill kommer äfven progressionen. Dessa båda saker böra komma att mer än motväga det afdrag för skuldräntor, hvilket rättvisan fordrar.

Hvad den dubbla beskattningen af aktier beträffar, vill jag icke i detalj derpå inlåta mig, men vill dock fästa uppmärksamheten på att af utskottets betänkande framgår, att man tänkt sig, att beskattning af aktiebolags utdelning icke skulle ifrågasättas på annat sätt än i samband med afdrag på den skatt aktiebolaget sjelft har att erlägga, och detta afdrag skulle kunna bestämmas så, att det svarade ungefär emot en skäligen ränta på det inbetalda aktiekapitalet. Uti Preussen är denna ränta i dess nya skattelagar bestämd till 3 1/2 procent, kommunalskattekomitén har ifrågasatt 4 procent. Man kan äfven tänka sig, att detta anordnades på annat sätt, t. ex. att den procent, hvarmed afdrag finge göras, blefve rörlig efter vissa bestämda normer eller något dylikt. Vid sådant förhållande är det väl klart, att den befarade dubbla beskattningen skulle i högst väsentligt mån reduceras.

Jag kommer nu till det viktigaste af detta s. k. program eller den progression, som är ifrågasatt. Denna är, efter hvad jag kunnat finna, mycket allmänt påyrkad och torde väl få anses nödvändig för att kunna bereda staten den ökade inkomst, som man afser att vinna. Alldeles främmande för oss är den väl icke heller, så vida den komme att genomföras på det sätt, utskottet tänkt sig. Först och främst vill jag erinra, att den senaste af våra skatter, arfsskatten, är anlagd efter den progressiva principen. Vidare och då man talat om en degressiv beskattning, hvars rättvisa måste erkännas, vill jag framhålla, att den nu ifrågasatta progressionsskatten i sjelfva verket skulle blifva degressiv, ty progressionen skulle icke fortgå i det oändliga, utan blott till en viss gräns. Detta är just hvad man kallar för degressiv beskattning; en viss gräns sättes såsom det normala, hvarutöfver icke vidare höjning förekommer, men hvarunder minskning efter hand inträder. Till detta system hafva vi redan nu ett embryo uti det bevillningsfria afdraget, och det är sålunda icke någon så helt och hållet ny princip, som dermed skulle införas. Men jag vill icke fästa mig dervid, jag vill antaga, att den verkliga är en nyhet för oss. För andra länder är den det icke. Uti flera främmande etater, särskildt i Tyskland, har man efter grundliga utredningar och undersökningar introducerat den i sina nya skattelagar, och så vidt jag hört, har icke deraf vållats några större olägenheter eller fram-

kallats något allmänt missnöje. Hela saken beror på huru den ordnas. Nu får jag för min del säga, att jag, som lefvat under den proportionella beskattningens tecken, är icke och vill icke göra mig till en entusiastisk kämpa för det progressiva beskattningssystemets företrädare framför det proportionella, men jag kan ej neka, att den af motionären anförda satsen, att skatteförmågan växer i högre grad än inkomsten, innebär en sanning, och att det därför kan vara med rättvisa öfverensstämmande att tillämpa en viss progression, moderat, utan alla öfverdrifter, som i sin ordning skulle leda till orättvisa. Skäl finnas för såväl det ena som det andra beskattningssystemet, och åt hvilket af dem man skänker sina sympatier beror af den ståndpunkt man intager. Men det är icke den sidan af saken utslutande, som här i det föreliggande fallet bör vara den afgörande, ty nu gäller det något, som står vida högre. Det gäller nemligen att bereda medel till värnande af ett älskadt fosterlands, vårt svenska folks urgamla frihet och sjelfständighet, och jag tror icke, att det bör få sägas om denna kammare, att den icke velat vara med om att bereda möjligheterna för uppnående af detta höga ändamål, såväl de finansiella som de politiska. Derfor anhåller jag om bifall till utskottets hemställan.

Om införande af en särskild direkt skatt för inkomst.
(Forts.)

Herr Törneblad: Det är alldeles klart, att då man beslutar sig att införa en ny härordning, som afser att betrygga vårt lands sjelfständighet, måste man vara beredd på att landets befolkning är både villig och i stånd att bära dermed förenade uppoffringar. Och om det är en sanning, att ett betryggande försvar är ett af livsvilkoren, om icke livsvilkoret, för ett folks bestånd och framtida utveckling, är det också klart, att detta livsvilkor måste uppfyllas på hvad sätt det än må ske; de skatter, som för detta ändamål tagas ut af folket, måste bäras och åtskilligt annat kanske sättas efter. Men då man helt naturligt gör sina beräkningar på en lång framtid, är det uppenbart, att dessa beräkningar kunna få en alltför optimistisk liksom äfven en alltför pessimistisk karakter. Båda delarne äro farliga. Ty skatternas utgörande beror, såsom nyss antydts, ytterst på offervilligheten hos folket att till förmån för högre statsändamål afstå från åtskilligt, som i jemförelse dermed måste betraktas såsom underordnad, eller att uppoffra ett och annat af hvad det anser materielt förmånligt och att spara. Gifvet är, att under sådana förhållanden beräkningen af hvad som kan komma att inflyta för framtiden också måste bero af faktorer, som nu äro svåra att öfverskåda, men till hvilka man kan taga någon hänsyn; och detta kan aldrig skada, utan måste tvärtom gagna, då det gäller en så vigtig sak som den här föreliggande.

Om jag nu jemför de bebådade utgifterna för vårt försvar med vår nuvarande beskattning, framställa sig helt osökt två synpunkter att anställa jemförelse ifrån; den ena är synen på hvad som emotes komma att med nödvändighet utgå, och den andra är synen på den utgångspunkt, man har för anställande af jemförelser mellan det nuvarande och det förflutna.

I afseende å hvad som nödvändigt skall komma att utgå, vågar

Om införande af en särskild direkt skatt för inkomst.

(Forts.)

jag med bestämdhet påstå, att beräkningarna dervidlag måste blifva för låga. Ty om det är sant hvad som sades i går — och det är nog sant — att hvad vi nu komma att besluta icke är det sista steget, utan ett af stegen på banan att utveckla vårt försvar, så växa också utgifterna helt naturligt, om försvaret skall kunna blifva effektivt; och är det icke *effektivt*, hafva vi mycket liten fördel af att ega ett dyrt försvar. Ett effektivt, men dyrare försvar är bättre än ett icke effektivt, men dyrt. Och att åtskilliga kompletteringar till det nuvarande behöfvas både i militärt och finansielt afseende, tror jag ingen nekar, som tillräckligt allvarsamt pröfvat dessa saker.

Ställer jag mig nu på den andra utgångspunkten, nemligen förhållandet mellan det närvarande och det förlutna, kan det icke undgå min uppmärksamhet, att i de senaste årens budgeter hafva till följd af förhållandenas egen magt ingått högst betydliga belopp i form af s. k. öfverskott. I riksstaterna för de tre åren 1899, 1900 och 1901 ingå således i stat beräknade öfverskott till omkring 61 millioner, och för 1902 äro i Kongl. Maj:ts proposition dels 24,165,000 kronor och dels 3,500,000 kronor beräknade att utgå af näst föregående års besparingar. Om jag nu tänker mig, att dessa ovanligt stora öfverskott till en del hafva varit en följd af de synnerligen goda år, under hvilka välmågan stegrats och produktionen ökats, så är det ju klart, att deraf följer, att man också måste ifrågasätta, om dessa öfverskott kunna såsom poster i budgeten för framtiden fortfara. Det kan å andra sidan sägas, att mycket af hvad riksstaten på sista tiden kräft har blifvit nedlagdt, och detta med skäl, i extra utgifter för stärkandet af vårt försvar, hvilket med hänsyn *härtill* borde kunna nöja sig med något mindre anslag framdeles. Dessa utgifter uppgå till betydliga belopp, och man har derigenom kunnat lägga en god grund, men denna goda grund — det bör väl besinnas — måste man bygga vidare på. Äfven extra utgifter för kaserner och dylikt måste för de närmaste tio åren stiga till högst betydliga belopp; så att det ena tager ungefär ut det andra.

Men, skulle man kunna säga, i fråga om de öfriga utgifterna, de som icke tillhöra fjerde och femte hufvudtitlarne, bör man väl tänka på, om icke en reduktion, så dock en ej alltför stark stegring. Det är emellertid herrarne väl bekant, att det är icke blott fjerde och femte hufvudtitlarne, som väsentligt stigit på de senaste tio åren, utan detta har varit förhållandet äfven med de öfriga, och särskildt har icke minst på dessa hufvudtitlar mycket upptagits på extra stat, som i sjelfva verket hört till den ordinarie staten och som icke kan borttagas; extra staten har endast varit den form, under hvilken man fått dessa anslag att gå fram i Riksdagen. Detta är förhållandet med en mängd aflöningar och dylikt, som ingå i hela vår kulturutveckling och icke kunna utan vidare undvaras. Dessutom är det gifvet, att ju mångsidigare kulturarbetet tränger på, och icke blott det andliga arbetet, utan äfven det materiella, desto starkare blifva och hafva blifvit anspråken på statens deltagande och bemödanden att möjliggöra en ökad produktion. Detta har redan skett och kommer att ske i hög grad, och i många fall med rätta; så t. ex. i fråga om möjligheten att använda våra vattenfall, torfmossar och dylikt,

hvarvid man litat till statens hjälp liksom man gör i många andra fall. Det är kammaren jemväl bekant, att de kommunala utgifterna på sista tiden visat en ganska stark förmåga att svälla. Den kommunala statistiken upplyser, att 1888 uppgingo de kommunala utgifterna tillsammans till något öfver 59 millioner och att de under derpå följande tio år stigit till ej så litet mera än 88 millioner, medan skulderna samtidigt ökats från 144,300,000 kronor till 204,000,000 kronor i runda tal. Inom det kommunala lifvet liksom genom statslifvet går ett visst bemödande att låta det gemensamma deltaga i mycket, som kanske först derigenom blir möjligt, och detta är måhända nyttigt och godt, men dyrt är det, och dyrt blir det.

Summan af hvad jag velat säga är, att man icke bör underskatta de utgifter, som tränga sig på oss med nödvändighet. Men om man har klart för sig, att man icke bör göra detta, bör man å andra sidan icke ställa för stora anspråk på hvad en ökad *konsumtion* af vissa varor kan inbringa. Och det har förefallit mig, som om beräkningarna af hvad som skall inflyta genom ökad bränvinstillverkningskatt, maltskatt — som nu icke finnes — och ökad tull på vissa varor m. m. möjligen kunna komma att jäfvas af verkligheten måhända icke derutinnan, att den icke stiger i den proportion, som lagts till grund för beräkningarna. Jag skall icke trötta herrarne med några detaljer, men siffror finnas tillräckligt för att visa, att denna farhåga kan vara ganska allvarsam.

Hvarthän vill jag då komma med den något mörka skildring, jag uppdragit? Herrarne tro kanske, att jag velat komma till afslag? Visst icke! Jag har blott velat, att vi skola se situationen rakt i ögonen och erkänna, att skola vi kunna försvara oss med tillräcklig kraft, få vi offra oss, den ene såväl som den andre, efter måttet af vår förmåga och icke tro, att det kan gå lätt nog för sig med tillhjälp af den ena eller andra indirekta skatten. Jag talar här blott om det rent finansiella utbytet af skatten, och jag erkänner gerna, att i det afseendet sjelfdeklarationen är ett mycket verksamt medel, om också icke så verksamt hos oss som i andra länder, men dock alltid verksamt. Och hvad progressiv beskattning angår, kan den vara lämplig, om den utöfvas med förstånd; men orden *sjelfdeklaration* och *progressiv beskattning* hafva i våra dagar blifvit slagord, och intet skadar ett ords betydelse mera, än att det blir ett slagord, för hvars verkliga innebörd kanske endast en tiondedel af dem, som använda det, gjort sig full reda. För sjelfdeklaration har Riksdagen nyss uttalat sig, och ett vidare uttalande, sådant som utskottet föreslugit, tror jag icke vara oskäligen, men hvad jag fruktar är, att om sjelfdeklarationen kommer in på denna så att säga bakväg, utan att de garantier, som böra följa med den, blifva tillräckligt tillgodosedda, hvarjemte det uppstår svårigheter med en särskild bevillningsförordning, den lätt skall råka i misskredit.

Hvad den progressiva beskattningen beträffar, är det uppenbart, att för den lämpar sig icke det mellanting mellan inkomst- och fastighetsskatt, som nu föreslagits. Ty det förhåller sig alldeles så, som herr statsrådet och chefen för finansdepartementet yttrar i sitt

Om införande af en särskild direkt skatt för inkomst.
(Forts.)

Om införande af en särskild direkt skatt för inkomst. anförande till statsrådsprotokollet den 21 december förlidet år. Der säges: »Att på grundvalen af den nuvarande bevillningen af fast egendom samt af inkomst uttaga större tilläggsbevillning än 100 procent's möter af förut anförda orsaker betänklighet, dervid särskild hänsyn bör fästas vid det förhållande, att, medan vid utgörande af den del af tilläggsbevillningen, som belöper på inkomst af kapital och arbete, lättnader kunna beredas de lägst taxerade inkomsttagarne, motsvarande lättnader icke kunna beredas innehafvarne af smärre fastigheter, detta på grund deraf att fastighetsbevillningen har naturen af en fastighetsskatt, en real- eller afkastningsskatt, hvilken utgår i förhållande till fastighetens beräknade afkastningsförmåga och ej tager någon hänsyn till egarens personliga förhållanden.» Här är ju kärnpunkten af skilnaden mellan inkomst- och fastighetsskatt fullt riktigt angifven. Det är sant, att genom afdrag för skuldränta beredes visserligen någon lättnad i afseende å fastighetsskatten. Men den hänsyn till lefnadsbehofven, som i hvarje rationel inkomstskatt, så vida den är progressiv, måste tagas i betraktande, och som just utgör ett af de karakteristiska dragen hos progressiv inkomstskatt, spelar dervid ingen rol. Jag har därför velat uttala den farhågan, att den särskilda bevillningsförordningen skulle kunna, om den icke klokt utfördes och klokt tillämpades, i någon mån hindra den stora och önskvärda reformen derigenom, att den, såsom varande partiel, icke kan blifva så korrekt, som den annars skulle blifva. Då emellertid fråga nu blott är om en skrifvelse, och det ligger i regeringens skön att vid denna skrifvelse fästa det afseende, som förhållandena medgifva, och att för Riksdagen framlägga hvad som befinnes nödvändigt för den stora sakens skull, vill jag icke motsätta mig skrifvelsens aflåtande. Jag slutar också med att säga, att möjligheten för oss att kunna utgöra de skatter, som komma att fordras, vare sig de äro af mera tillfällig eller bestående natur, är beroende deraf, att vi, hvar och en i sin stad, vänja oss att afstå mera åt det allmänna och att framför allt spara. Ty enkelhet och sparsamhet utgöra ett nödvändigt tilläggs kraf till härordningens genomförande, om denna skall blifva effektiv.

Herr Persson: Utan tvifvel står det klart för alla, att då det är fråga om utvidgad värnpligt, komma skatterna att höjas. Bland de sätt, jag anser lämpligast för beskattningen, är i främsta rummet sjelfdeklarationen; denna är en rättvis basis, på hvilken skatten grundas, och den finnes äfven i andra länder. Det är hvars och ens skyldighet att rätt uppgifva sin inkomst. Dernäst anser jag den progressiva beskattningen vara ett lämpligt sätt att höja skatterna; detta är en fullt rättvis beskattningsform, då man gör nödvändigt afdrag för räntor och andra kostnader, så att den verkliga inkomsten blir beskattad. Såsom det nu är, är det ganska tvifvelaktigt, om beskattningen utgår rättvist. Taxeringskomitéerna äro mycket tveksamma i många fall, huru de skola beskatta näringarna. Och jag tror således, att den progressiva beskattningen blir icke endast nyttig för att vinna större inkomster i skatteväg, utan den innebär en gärd af allmän rättvisa. Dessa båda beskattningsformer, sjelfdeklaration och progressiv beskatt-

ning, anser jag man i första rummet bör tillgripa. Deremot anser jag icke fullt rättvist att beskatta aktier, ty detta blir en dubbel beskattning; om bolagen beskattas för denna inkomst, kan det icke vara skäl, att den beskattas en gång till. Då ju äfven bolagen böra underkastas den progressiva beskattningen, komma nog i sjelfva verket aktierna att drabbas af en högre beskattning.

Om införande af en särskild direkt skatt för inkomst.
(Forts.)

Men härförutom finnas otaliga föremål, som kunna beskattas icke endast på det sätt, att det icke blir betungande för allmänheten, utan ock så, att det blir till indirekt nytta för det ändamål eller de ting, för hvilka skatten pålägges. Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har i sitt memorial anført föremål, som lämpa sig väl för beskattning; jag skall endast nämna ett, punschen. Jag tror, att den mycket väl skulle tåla en skatt af 25 öre per halfbutelj. Det skulle kanske minska supandet och dessutom bringa statsverket en betydlig inkomst. För öfrigt, då det endast är fråga om en skrifvelse till Kongl. Maj:t, skall jag icke ingå i detaljer, ty jag är öfvertygad, att regeringen, som i detta hänseende har långvarig och stor känneedom, helt säkert skall komma med ett förslag, som Riksdagen skall kunna gilla, och då blir tillfälle för Riksdagen att närmare yttra sig öfver de särskilda beskattningsföremålen. Jag ber således att få tillstyrka denna skrifvelse till Kongl. Maj:t.

På samma gång kan jag icke underlåta att vid detta tillfälle i allmänhet tala litet om värnpligten och beskattningen.

Helt säkert är det mången, i synnerhet inom Andra Kammaren, som stält sig mycket tveksam mot värnpligtsförslaget just på grund af den ekonomiska fråga, som måste medfölja. För min del har jag icke den ringaste fruktan för denna del af denna stora och för vårt land så viktiga fråga. Ty, som jag nämnde, finnas många föremål att beskatta, och man har för de penningar, man gifver ut till armén och landets försvar, full valuta, jag kan säga dubbel valuta mot hvad man har på andra håll; man har nemligen först och främst fått den fördelen att få ett försvar, och för det andra har man den stora fördelen, att den unga delen af nationen just vid de år, då det bäst behöfs, får åtnjuta en väl behöflig uppfostran, en uppfostran till både kropp och själ, som utan tvifvel kommer att få en ofantligt fördelaktig inverkan på hela nationen. Genom värnpligten kommer ungt folk af skilda klasser att föras tillsammans och lära känna hvarandra. Man har under senare tider arbetat på att uppressa skrankor mellan s. k. bättre folk och sämre folk, mellan föreningar af alla slag och mellan olika klasser, embetsmän, landtmän och industriidkare. Öfverallt sträfvar man att uppressa murar. Min öfvertygelse är, att då den unga folket kommer tillsammans och får se hvarandra på närmare håll, så få de en helt annan tanke om hvarandra. På afstånd tycker man, att de se farliga ut, men kommer man dem närmare in på lifvet, finner man, att de icke äro så farliga, som man förestälde sig, då man kände dem endast genom hörsägnen eller på annat lika tillförlitligt sätt.

Jag har på mina resor med intresse följt försvarsfrågans utveckling i Tyskland under 30 års tid. Der var en spänning kanske ännu större än här, och man spådde allmänt icke endast i Tyskland, utan äfven i andra länder, att Tyskland skulle gå under på grund

Om införande af en särskild direkt skatt för inkomst. af den kostsamma härordningen. Det var på ungefär liknande sätt med tullagstiftningen. Båda dessa frågor ansåg man ruinerande för landet. Men intet har varit bättre för Tyskland än just dessa två lagstiftningsfrågor. Bland annat har jag der vid många tillfällen fått höra, att

(Forts.)

rike mäns söner, som i ledet stått sida vid sida med handtverkarens och arbetarens söner, med dessa knutit vänskapsband, som varat för lifvet; och den ene har dervid utöfvat en ofantligt fördelaktig inverkan på den andre. De lära sig också mycket af lifvet vid ett sådant samarbete, om jag så får kalla det. Jag tror, att det är mycket nyttigt för vår nation, att värnpliktsfrågan kommit fram, och de kostnader, som dermed äro förenade, tror jag, att man med största lätthet bör kunna bära; ty man får taga i betraktande, att pennningarne icke flyta ut ur landet, utan de stanna inom landet, de cirkulera bland folket, och detta är icke till skada, utan lemnar tillfälle åt otaligt många att genom arbete förskaffa sig inkomster. Om man vidhåller den protektionistiska principen att hålla penningarne inom landet och tager arméns förnödenheter derifrån, skall icke mycket gå ut och ej heller någon menlig inverkan på handelsbalansen visa sig. Detta innebär redan ett slags assurans för att kostnaderna icke skola kunna blifva alltför betungande för landet. Då man härtill lägger den dubbla vinsten af fosterlandets försvar och den uppfostran, som kommer de djupa leden till del, är det med största glädje man önskar bifall till den ekonomiska frågan.

Jag skall icke uppehålla kammaren med något långt tal, utan yrkar bifall till den föreslagna skrivelsen till Kongl. Maj:t i afseende å beskattningen.

Herr von Ehrenheim: I likhet med försvarsutskottet anser visserligen äfven jag, att det är alldeles oundgängligt att genom en direkt beskattning upptaga en betydlig del af de ökade statsinkomster, som blifva nödvändiga för den nya härordningens genomförande, och jag kan svårligen föreställa mig, att någon röstar för härordningen utan att hafva denna uppenbara sanning för ögonen.

Men denna sanning är så tydlig, att den visserligen icke behöfver för Kongl. Maj:t framhållas i en särskild skrivelse, och detta så mycket mindre, som ju herr statsrådet och chefen för finansdepartementet i sitt yttrande till statsrådsprotokollet derom påmint.

Hvad särskilda utskottet med detta skrivelseförslag afsett, måste således helt och hållet bedömas efter förslaget innehåll och särskildt efter hvad det kan innehålla afvikande från de vanliga och normala åsikter, som eljest göra sig gällande i afseende å bevillningsfrågor.

Jag vill då först fästa mig vid det efter min uppfattning synnerligen olämpliga uti att hafva tvenne vid sidan af hvarandra gällande bevillningsförordningar, att hafva en bevillningsförordning, enligt hvilken afgifterna utgå efter *en* norm, och vid sidan af denna hafva en annan bevillningsförordning, enligt hvilken de utgå efter en *annan* norm. Det skulle under sådana förhållanden blifva nödvändigt att frågå den principen, att den allmänna bevillningen skall fylla hvad som återstår att fylla, sedan alla andra inkomstitlar äro beräknade. För öfrigt har den förste talaren fäst uppmärksamheten

derpå — och det har äfven af den andre talaren blifvit erkänt — att tillämpningen af tvenne bevillningsförordningar i praktiken skulle komma att medföra icke oväsentliga svårigheter. Och det lider icke något tvifvel, att dessa förhållanden icke skulle komma att räcka så synnerligen länge, utan att svårigheterna vid tillämpningen skulle hafva till följd, att de för den senare bevillningsförordningen gällande grunder blefve gällande äfven för den gamla.

Om införande af en särskild direkt skatt för inkomst.
(Forts.)

Det är nu alldeles icke min mening att säga, att en progressiv beskattning icke kan hafva skäl för sig eller att icke vissa grunder, som äro oemotsägliga, kunna anföras för en sådan, men hvad jag vill påstå, är, att detta är en skatteform, som måste tillämpas med synnerligen stor varsamhet. Att skatten icke får uppgå till ett alltför högt belopp äfven af den större inkomsten, det synes mig vara alldeles uppenbart, ehuru jag icke saknar all anledning att befara, att något sådant lätt skulle kunna komma att blifva fallet.

Men det finnes härvidlag äfven andra iakttagelser, som äro lika viktiga. En sådan är, att progressionen icke får börja för tidigt samt att den icke får blifva för hastig. Det är nemligen alldeles uppenbart, att emellan de klasser i förmögenhetsväg, som lätt kunna bära en progressiv beskattning, och de, hvilka icke dervid kunna komma i fråga, ligga talrika mellanklasser, för hvilka hvarje extra tillägg till den direkta beskattningen måste blifva betungande, och detta så mycket mera, som, enligt hvad vi alla veta, kommunalutskylderna nästan öfverallt äro höga och på många ställen mycket höga. Således fordras det en icke ringa varsamhet vid bestämmandet, när den progressiva beskattningen skall inträda, och en icke ringa försigtighet vid bestämmandet af graderna emellan den lägre och den högre progressionen.

Hvad nu särskildt beträffar den beskattning af inkomst utaf aktier, som har blifvit ifrågasatt, så är ju detta efter nuvarande skatteförhållanden uppenbarligen en dubbel beskattning och från den synpunkten, efter min uppfattning, orättvist. Men den är oeftergiflig, i händelse en progressiv skatt skall införas, ty vid en sådan fordras ju, att alla de inkomster, en skattskyldig har under den ena eller andra titeln, skall tagas med i beräkningen. Det finnes naturligtvis en utväg att åstadkomma rättvisa i fråga om denna skatt, nemligen att medgifva bolagen rätt att räkna såsom en utgift den utdelning, som de lemna till sina aktieegare. Denna utdelning är ju också effektivt en utgift, om vi nemligen betrakta ett bolag såsom en ekonomisk personlighet, ty det utdelade beloppet skiljes ju ifrån bolagets egendom.

En annan utväg, som här blifvit omnämnd, är ju att berättiga bolagen att afräkna en viss ränta på aktiekapitalen. En sådan anordning blefve dock högst ojemnt verkande och kunde för öfrigt icke rätt gerna tillämpas på sådana bolag, som, oaktadt de haft en afsevärd inkomst, i följd af ett eller annat skäl icke lemna någon utdelning.

Min uppfattning är således den, att de nya grunder för beskattning, som utskottet förordnat, äro af den ömtåliga beskaffenhet, att de nogsamta tåla att tagas i närmare öfvervägande, än som kan ske

Om införande af en särskild direkt skatt för inkomst. vid föredragningen af nu förevarande punkt, och att vidare sjelfva grundtanken — eller de två jemnlöpande bevillningsförordningarne — är olämplig. Af dessa skäl får jag yrka afslag på utskottets hemställan, utan att derför — jag upprepar det ännu en gång — ifrågasätta annat, än att ett betydande bidrag till de nya utgifternas täckande skall erhållas på den direkta beskattningens väg eller att positivt motsätta mig den progressiva beskattningen, förutsatt endast, att den genomföres med iakttagande af nödig varsamhet. Det är dock nödvändigt att veta, att sådan varsamhet blir iakttagen, innan man beslutar sig för att förorda en dylik beskattningsform.

(Forts.)

Herr Anderson, Albert: Det är otvivelaktigt, att den nya härordningen, i fall den kommer till stånd, skall medföra betydligt ökade utgifter. Sedan härordningen med 1912 blifvit fullständigt genomförd, utgör ökningen i kostnaderna öfver 22 millioner kronor, eller om utskottets förslag, att penningbidraget till de värnpliktige skall höjas, kommer att vinna tillslutning, öfver 23 millioner kronor utöfver de ordinarie utgifterna på fjerde och femte hufvudtitlarne enligt 1901 års stat.

Som herrarne funnit, har herr statsrådet och chefen för finansdepartementet i statsrådsprotokollet den 21 december nästlidna år lemnat en genomgående utredning rörande landets förmåga att bära dessa ökade utgifter. Denna hans utredning har utskottet sökt att granska samt framlagt en utredning, som i någon mån afviker ifrån den af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet verkställda.

En ärad talare på stockholmsbänken ansåg, och detta med rätta, att man vid anställandet af beräkningar rörande den fråga, huruvida landet skulle kunna bära dessa ökade utgifter, noga skulle tillse, att beräkningarna verkställdes på ett sådant sätt, att man icke öfverskattade landets krafter. Denna synpunkt har också utskottet vid behandlingen af denna skattefråga haft för ögonen. Och jag skall be att något få redogöra för utskottets beräkningar.

Vi hafva då först den direkta skatten, hvilken utskottet i likhet med herr statsrådet och chefen för finansdepartementet beräknat till $10\frac{1}{2}$ millioner kronor. Det är ju, såsom herr statsrådet i statsrådsprotokollet erinrat, omöjligt att verkställa någon definitiv beräkning öfver hvad denna särskilda skatt skulle komma att lemna. Men jag ber att få erinra derom, att bevillningen af fastighet och inkomst förlijdet är uppgick till 7,770,000 kronor. Derest nu sjelfdeklaration införes, torde man med skäl kunna antaga, att den nu ifrågasatta särskilda direkta skatten skulle lemna staten en inkomst af $10\frac{1}{2}$ millioner kronor.

Utskottet har föreslagit, att detta skulle vara en särskild från den allmänna bevillningen skild skatt, ehuru af bevillnings natur. Den allmänna bevillningen af fast egendom samt af inkomst är till sin natur en fyllnadsskatt; den ligger till grund för valrätt och valbarhet till Riksdagen, särskildt till Andra Kammaren. Med fast afseende härå, kan man icke från bevillning befria den inkomsttagare, som har 800 kronor i inkomst eller obetydligt deröfver, ty i samma ögonblick beröfvar man honom hans valrätt och valbarhet. Likaledes

kan man icke från bevilning befria en fastighetsegare, som har en liten fastighet på 1,000 eller 1,500 kronors taxeringsvärde, ty då går också han förlustig sin valrätt och valbarhet. Detta gör, att den direkta skatt, som här är ifrågasatt, bör vara en från den allmänna bevilningen skild skatt.

Om införande af en särskild direkt skatt för inkomst.
(Forts.)

Nu säger man, att det kommer att möta stora svårigheter att hafva två direkta skatter, nemligen den nu ifrågasatta och den allmänna bevilningen. Jag tror dock för min del, att det icke skall blifva så farligt med den saken. Riksdagen har helt nyligen beslutat en skrivelse till Kongl. Maj:t rörande sjelfdeklaration i fråga om bevilning af fastighet och inkomst. Åtager Riksdagen sig den nu ifrågasatta skatten, kan man ju för bestämmande af hvars och ens skattskyldighet härutinnan använda samma uppgifter, som afgifvits för den allmänna bevilningen. Samma myndigheter kunna också åsätta skatt af såväl det ena som det andra slaget. Skillnaden skulle blott blifva, dels att beträffande den här ifrågasatta skatten lindring eller befrielse möjligen skulle medgifvas för de lägst beskattade för högre belopp, än som i bevilningsförordningen medgifvas, dels ock att en försigtig progression skulle genomföras. Utskottet har med sitt förslag icke afsett annat, än att denna progression skulle blifva moderat, men frågan om denna särskilda skatt och om att den skall vara progressiv sammanhänger så noga med hela härordningsförslaget, att om detta utskottets förslag skulle afslås, så blir enligt min öfvertygelse följden den, att hela härordningsförslaget faller.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har ifrågasatt införandet af en värnskatt, och i Kongl. Maj:ts proposition om värnpligtslagen föreslås också en sådan skatt. Men då utskottet ansåg sig böra afstyrka införandet i värnpligtslagen af en bestämmelse om värnskatt, därför att utskottet fann en sådan bestämmelse rätteligen böra gifvas i en särskild författning, har utskottet icke heller ansett sig böra upptaga värnskatten såsom tillgång för statsverket för bestridande af de ökade utgifterna för försvaret.

Af de föreslagna stämpelafgifterna, hvilka enligt finansministerns beräkning skulle lemna 1,500,000 kronor, har utskottet endast upptagit lagfartsstämpeln, som beräknats till 500,000 kronor. Utskottet har således icke upptagit stämpel å inrikes vaxlar, bankanvisningar och postremissvaxlar, hvilken stämpelafgift ansetts skola lemna omkring 1,000,000 kronor. Visserligen införde Riksdagen år 1894 stämpel å inrikes vaxlar, men denna stämpelafgift afskaffades åter år 1898, och utskottet har föreställt sig, att man kunde vänta med att införa dessa sistnämnda stämpelafgifter, till dess behovet af ökade inkomster blefve större.

Innevarande Riksdag har höjt utbytesprocenten å hvitbetor med en procent, hvilket kan beräknas komma att lemna staten en inkomst af 1,000,000 kronor.

Det har anmärkts, att utskottet icke skulle hafva beräknat försigtigt beträffande höjningen af bränvinsskatten. Utskottet har i likhet med herr statsrådet och chefen för finansdepartementet ansett, att man skulle kunna höja bränvinstillverkningskatten från 50 till 60 öre per liter, men deraf följer också, att man måste öka tull-

Om införande af en särskild direkt skatt för inkomst.
(Forts.)

satsen å bränvin och sprit, som hit införes. Om man nu vid inkomstberäkningen begagnar sig af förhållandena under åren 1897—1899, finner man, att en höjning af bränvinstillverkningskatten med 10 öre per liter skulle gifva en ökad inkomst af 3,722,363 kronor. Om man dertill lägger höjningen i tull å spritvaror, omkring 403,000 kronor, får man en summa af något öfver 4,125,000 kronor. Utskottet har nu beräknat denna ökade inkomst endast till 3,500,000 kronor, och jag tror mig hafva visat, att denna siffra icke kan anses vara öfverdrifvet stor.

Hvad beträffar maltskatten, så finnes den, som herrarne veta, i de flesta länder. Den har af utskottet föreslagits till 22 öre per kilogram malt, hvilket ungefär motsvarar 1,95 öre per halfbutelj öl. En sådan skatt skulle, beräknad å den kvantitet malt, som år 1897 användes till underjästa drycker och porter efter afdrag af kontrollkostnaden, lemna staten en inkomst af omkring 6,800,000 kronor. Utskottet har upptagit denna skatt till 6,000,000 kronor.

Vidare har utskottet ifrågasatt ökad tull å kaffe. Till år 1888 utgjorde tullen å kaffe 26 öre per kilogram, men nedsattes då till 12 öre per kilogram. Om man nu höjde denna tull med 12 öre till 25 öre per kilogram, skulle en sådan höjning, beräknad efter införelsen i medeltal under åren 1897—1899, gifva staten en ökad inkomst af omkring 3,000,000 kronor. Utskottet har emellertid ansett, att man för närvarande icke borde ifrågasätta en större ökning än 7 öre per kilogram, d. v. s. att tullen skulle utgå med 19 öre per kilogram, och utskottet har då beräknat den ökade inkomsten till 1,500,000 kronor, ehuru, om man håller sig till förhållandena under åren 1897—1899, ökningen skulle med denna beräkningsgrund hafva uppgått till 1,750,000 kronor.

Härmed har jag endast velat försöka visa, att utskottet varit försigtigt i sina beräkningar. Dessutom vill jag anmärka, att utgifterna för det förbättrade försvaret komma att i sin helhet göra sig gällande först år 1912, under det att de skatter, som af utskottet beräknats, grunda sig på förhållandena under de närmast gångna åren, hvarvid således vid beräkningen icke medtagits den omständigheten, att dessa skatter gifvetvis i framtiden komma att lemna ännu större inkomster. Jag tror således, att utskottets beräkningar äro rigtiga och icke kunna sägas vara för höga.

Utskottet har kommit till en inkomstsiffra af 27,000,000 kronor, under det att kostnaderna för försvarets stärkande endast uppgå till omkring 23,000,000 kronor. Nu har man emellertid anmärkt, att om också de ordinarie utgifterna kunna bestridas, måste man dock taga i beräkning, att mycket stora extra utgifter komma att blifva nödvändiga, såsom till kaserner o. s. v. Jag ber då att få erinra, att staten har under de senast gångna 10 åren af skattemedel använt betydliga belopp till ändamål, för hvilka staten skulle genom upplåning kunnat bereda sig tillgångar. Vi hafva under dessa år för nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägstrafik, för nya jernbanor samt utläggning af ytterligare jernvägsspår, för ny rörlig materiel vid statens trafikerade jernvägar samt för kompletteringsarbeten vid vestkustbanan utgifvit omkring 60,000,000 kronor af

skattemedel. Riksdagen har dessutom för närvarande att för stats-^{Om införande af en särskild direkt skatt för inkomst.} regleringen påräkna högst betydande öfverskott, men dessa böra kanske icke tagas med i beräkningen; de kunna snart nog utjemnas. Jag vill endast påpeka, att de summor af skattemedel, som hittills plägat anvisas till nya anläggningar vid jernvägarne, kunna med skäl användas till kaserner. För öfrigt — ehuru utskottet icke tagit detta med i beräkningen — kan det icke vara tvifvel underkastadt, att icke statens jernvägar framdeles komma att lemna staten ökade inkomster. För närvarande har staten af sina jernvägar en inkomst af endast 7,000,000 kronor, under det att skattemedlen, som användas för nya byggnader och anläggningar vid desamma, uppgå till omkring 9,000,000 kronor. Detta är ju ett förhållande, som icke i längden kan eller bör fortfara; ställningen i detta afseende måste framdeles blifva gynsamare. Utskottet har icke heller tagit i beräkning, att man framdeles bör kunna emotse ökade inkomster af statens skogar.

Herr vice talman! Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr vice talmannen, som öfvertagit ledningen af förhandlingarna, i enlighet med de yrkanden, som under öfverläggningen förekommit, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande afdelning hemställt samt vidare på afslag derå, och förklarade sig finna den förra propositionen, hvilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Sandberg* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad särskilda utskottet hemställt i punkten C af utlåtandet n:o 11, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 85

Nej — 31.

På framställning af herr talmannen beslöts, att den fortsatta behandlingen af första särskilda utskottets föreliggande utlåtande n:o 11 äfvensom företagandet af återstående på dagens föredragningslista uppförda ärenden skulle uppskjutes till morgondagens sammanträde.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 83, angående Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra, tredje, fjerde, femte, sjette, sjunde, åttonde och nionde hufvudtitlarne gjorda framställningar om anslag för beredande af dyrtids-tillägg för år 1901 åt en del tjenstemän och betjente; samt

n:o 84, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till statens jernvägar af ett jordområde af förra militiebostället 5 $\frac{1}{8}$ mantal Billesholms gård n:o 1 i Malmöhus län.

Anmäldes och bordlades lagutskottets utlåtande n:o 50, i anledning af väckt motion angående ändrade bestämmelser i fråga om rösträtt vid prestval.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de ärenden, som under dagen bordlagts första gången, skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde;

hvarjente kammaren, likaledes på hemställan af herr talmannen, medgaf, att de anslag, som utfärdats till nu pågående sammanträdes fortsättande på aftonen, finge nedtagas.

Kammaren åtskildes klockan 3,37 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.